

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

9^E JAARGANG

WOENSDAG 16 JULI 1924

No. 446

INHOUD

	Blz.
CIRCULATIEBANK EN PARLEMENTAIR REGEREN I door <i>F. M. Wibaut</i>	620
Het Industrialisatie-vraagstuk voor Nederlandsch-Indië II door <i>Ir. J. van der Waerden</i>	621
De „Nota betreffende den toestand van 's Lands Financiën”, behoorende bij de Indische begrooting 1925, II (Slot) door <i>G. J. W. Putman Cramer</i>	623
De ontwikkeling van de onderneming en de medezeggenschap door <i>Ir. A. Plate</i>	625
Het vraagstuk van de Termijnzaken in vreemde valuta II (Slot) door <i>W. C. Posthumus Meyjes</i>	626
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Het succes der Duitsche geldpolitiek door <i>Prof. Dr. Kurt Singer</i>	628
AANTEKENING:	
Indexcijfers van groothandelsprijzen	630
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	631—637
Geldkoersen. Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	
Bankstaten. Verkeerswezen.	

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

15 JULI 1924.

Het aanbod van geld blijft nog steeds zeer overvloedig. Particulier disconto liep nog iets verder terug; de gemiddelde notering was 3½ pCt., maar verschillende posten konden ook voor 3 pCt. en zelfs 2¹⁵/₁₀ pCt. plaatsing vinden. De prolongatierente noteerde regelmatig 2½ pCt. bij zeer geringe omzetten.

* * *

De Minister van Financiën stelt de inschrijving open op schatkistpapier op 21 Juli a.s. Aangeboden worden wederom drie- en zesmaandspromessen en

4½ percents-biljetten met een looptijd van één jaar tot een totaal bedrag van f 70 miljoen.

* * *

De binnenlandsche wissels op den weekstaat van De Nederlandsche Bank vertoonen deze week een kleine daling van f 1,9 miljoen; de beleeningen daarentegen zijn circa f 6,2 miljoen hooger, welke vermeerdering, evenals de vorige week, voor rekening van de Hoofdbank en de Bijbank komt. De effectenbeleeningen namen met circa 5 ton, de goederenbeleeningen met circa f 5,7 miljoen toe. Het Rijk staat met f 5,5 miljoen credit, terwijl de metaalvoorraad nagenoeg ongewijzigd bleef.

De buitenlandsche wisselportefeuille en de diverse rekeningen onder het actief verminderden resp. met een kleine 4 ton en circa f 2 miljoen.

De biljettencirculatie daalde van f 992,3 tot f 978,8 miljoen, terwijl de rekeningcourant-saldi van anderen zich ongeveer 8½ ton lager stelden. Het beschikbaar metaalsaldo bedraagt f 330,8 tegen f 329,2 miljoen de vorige week.

* * *

De omzetten op de wisselmarkt waren weder zeer gering. Hoofdzak was een vrij sterk aantrekken van den fondsenkoers, waartegenover dollars langzaam aan terugliepen. De overige koersen waren vrij stationnair met uitzondering van een tamelijk sterke koersverheffing van franken op Maandag en een regelmatig oploopen van Zwitserland gedurende de geheele week. Geopend op ca. 47,20 werd aan het einde der week 48,25 tot 48,50 genoteerd.

LONDEN, 12 JULI 1924.

Tengevolge van de groote terugbetalingen der geldmarkt Maandag en Dinsdag aan de Bank of England, was het aanbod van kort credit heel gering. Woensdag was er zelfs sprake van opnieuw leenen, maar hoewel dit voorkomen werd, kostte daggeld toch in eenige gevallen 4 pCt., terwijl 3½ pCt. de gewone koers was. Zooals gewoonlijk was er tegen het einde van de week meer aanbod en liep de koers van daggeld terug tot 1½ à 2 pCt. Vernieuwen van zeven-daagsche leeningen kostte 2½ pCt.

De discontomarkt is nog steeds vast. Januari-schatkistbiljetten waren 4—4¼ pCt. genoteerd.

2-mnds. prima bankaccept 3¼—¾ pCt.; 3-mnds. idem 3½—¾ pCt.; 4-mnds. idem 3½—¾ pCt.; 6-mnds. idem 4¹/₁₀—³/₁₀ pCt.

CIRCULATIEBANK EN PARLEMENTAIR REGEREN.

I.

Wij hebben, betoogt Prof. Bruins in twee artikelen „Overheid, inflatie en kapitaalvorming”, 14 en 21 Mei, ten onrechte Mr. G. Vissering, President van de Nederlandsche Bank, verdacht van de bedoeling om zoo noodig in te grijpen in uitgaven door Staat of gemeenten te voteeren. Aan zulk voornemen, dat wij in strijd achtten met het wezen van parlementair regeren, stond de President van de Nederlandsche Bank volgens Prof. Bruins volkomen onschuldig. Immers, en hier zou dan onze vergissing liggen, de President van de Nederlandsche Bank wil het begrootingsbeleid van Staat en Gemeente volkomen onaangetast laten. Ten opzichte van den aard en den omvang der Staatsuitgaven en de vaststelling van de te heffen belastingen en van de verdere inkomsten wil de President van de Nederlandsche Bank zich volkomen blijven onthouden. Zijn bemoeiing en, zoo noodig, zijn ingrijpen wil hij beperken tot het kasbeleid.

Wij zijn uiteraard geneigd om, wanneer Prof. Bruins dit zegt, hem gaarne te gelooven. Doch wij hebben toch ten opzichte van de strekking van het eerste artikel van Mr. G. Vissering „de Bankgulden” in het Februarinummer van het „Haagsch Maandblad” een niet geheel overeenkomstige herinnering. Indien Prof. Bruins dit artikel nog eens naleest zal hij op bldz. 152 dezen passus vinden:

„Zouden desondanks de publieke lichamen willen doorgaan met het overmatig scheppen van schuld, om daaruit die kunstmatige koopkracht te putten, in eene mate, welke tot depreciatie van die schuld moet leiden, dan zal de circulatiebank hare diensten niet mogen verleenen om dit verkeerde proces tot verdere ontwikkeling te brengen. Zij zal met alle kracht, die in haar is, haar eigen gulden moeten beschermen tegen die kwade invloeden; want zou zij dat niet doen, dan zou zij mede veroorzaken, dat de waardemeter van het geheele land zou worden aangetast.”

Prof. Bruins zal wel met ons eens zijn, dat de economische zonden als het „overmatig scheppen van schuld”, die er toe leiden „kunstmatige koopkracht” te scheppen, indien zij door publiekrechtelijke lichamen worden begaan, moeten worden begaan in het begrootingsbeleid.

Het aangaan toch van iedere schuld door publiekrechtelijke lichamen, vlottende schuld of geconsolideerde schuld, vloeit primair voort uit het begrootingsbeleid. De vraag of door publiekrechtelijke lichamen kunstmatige koopkracht wordt gecreëerd, en aldus wordt getreden op den glibberigen weg naar inflatie, wordt geheel en al beslist door het begrootingsbeleid. De kaspositie is ten opzichte van het begrootingsbeleid secundair. De kaspositie wordt voor publiekrechtelijke lichamen, indien zij, wat wij als eisch stellen, sluitende budgetten maken, bepaald in hoofdzaak door twee gegevens. Het eene gegeven is de uitgaven, die het publiekrechtelijke lichaam moet doen binnen de grenzen van het budget in een tijd, dat in datzelfde budget vastgestelde inkomsten nog niet zijn ontvangen. Het andere gegeven is de uitgaven voor buitengewone doeleinden gedaan, eer voor deze buitengewone doeleinden geldleening op langen termijn is gesloten. Ook bij goed begrootingsbeleid — het blijkt uit het laatste — kan de kaspositie ongunstig zijn. Ongunstige kaspositie kan een gevolg zijn van het uitstellen door publiekrechtelijke lichamen van geldleeningen voor buitengewone uitgaven aan te gaan, indien, wat naar ons oordeel in zekere mate onvermijdelijk is, in afwachting van het aangaan dier leeningen op langen termijn reeds buitengewone uitgaven zijn gedaan. Doch hoe dit ook zij, Prof. Bruins zal ons niet betwisten, dat het aangaan van schuld door publiekrechtelijke lichamen en het scheppen van koopkracht, al dan niet kunstmatig, niet door de kaspositie en het kasbeleid, doch door het begrootingsbeleid worden beheerscht.

Moeten wij nog andere aanhalingen doen om te herinneren, dat Mr. G. Vissering in zijn eerste artikel in genoemd Februarinummer niet op het standpunt stond, waar Prof. Bruins hem thans op stelt? Op bldz. 148 sprak de heer Vissering van „te groote excessen in de Staatshuishouding”, die door het ingrijpen van de circulatiebank moesten worden tegengegaan. Op bldz. 150 sprak hij van „een zekere soort waanzin in de Regeering”, waartegen eveneens door het optreden van de Nederlandsche Bank „front” moest worden „gemaakt”.

Prof. Bruins is, wanneer hij zich een en ander herinnert, wel met ons eens, dat het betoog van Mr. Vissering in dit Februarinummer niet uitsluitend en niet in hoofdzaak gold het kasbeleid van de Nederlandsche Regeering, maar zonder eenigen twijfel ook het begrootingsbeleid. Indien trouwens het begrootingsbeleid van openbare lichamen voldoet aan de door ons gestelde eischen van sluitende budgetten wat den gewonen dienst betreft, en het beperken van buitengewone uitgaven, van kapitaalsuitgaven, tot strikt maatschappelijk productieve doeleinden, dan kan slecht kasbeleid bij openbare lichamen slechts een tijdelijk verschijnsel zijn. Immers dan moet ongunstige kaspositie, zich uitsprekende in een bovenmatig bedrag van vlottende schuld, het gevolg zijn, of dat de inkomsten, waarop volgens het budget werd gerekend veel later worden verkregen dan voor goed kasbeleid gewenscht is, of dat abnormaal lang wordt gewacht met het consolideeren van vlottende schuld aan te gaan voor het financieren van buitengewone uitgaven voor productieve werken, door het Parlement gevoteerd en door de Regeering in uitvoering gebracht.

Het is duidelijk, dat beide oorzaken kunnen en moeten worden opgeheven. Indien de gewone inkomsten van het Staats- of Gemeente-budget bestemd om de uitgaven te dekken zoo laat komen, dat de uitgaven in den loop van het jaar dwingen tot een groot en langdurig kastekort, zich uitstrekkende ver buiten de grenzen van het begrootingsjaar, dan dient een regeling getroffen, die de inkomsten van het budget, voor het overgrote deel de belastingen vroeger doet verkrijgen. Indien het consolideeren van vlottende schuld aan te gaan voor parlementair gevoteerde buitengewone uitgaven, langer wordt uitgesteld dan deskundige waarneming van de geldmarkt voor dat oogenblik aannemelijk maakt, wijl zulk uitstel voor niet te langen tijd met het oog op den rentestand een overwegend belang moet worden geacht, dan hebben wij te doen met slechte gestie ten opzichte van een onderdeel van leeningsbeleid. Er is geen enkele reden om zulke niet te verdedigen gestie als blijvend te zien.

Indien wij dus van de Nederlandsche Bank vragen, dat zij aan den Staat haar volle medewerking zal verleenen voor de financiering van zijn vlottende schuld, dan zien wij zeer wel, dat er tijden kunnen zijn, dat deze verplichting aan de circulatiebank moeilijkheden biedt. De moeilijkheden kunnen grooter worden dan op den duur geoorloofd is, wanneer een van de oorzaken, die wij noemden voor groote vlottende schuld zich voordoen.

In ons artikel „De Nederlandsche gulden en de gulden van de Nederlandsche Bank” (Haagsch Maandblad) hebben wij blijk gegeven voor deze moeilijkheden volstrekt niet blind te zijn. Prof. Bruins zegt, dat

„de Nederlandsche Bank in de afgelopen jaren in haar bereidwilligheid om schatkistpapier in disconto te nemen, belangrijk verder is gegaan dan velen voorheen oirbaar zouden hebben geacht, verder ook dan vele andere centrale banken.” (blz. 431 E.-S. B. 14 Mei).

Wij zouden het iets minder sterk willen zeggen. Wij meenen niet, dat bij hetgeen de Nederlandsche Bank gedaan heeft ten opzichte van het schatkistpapier van den Nederlandschen Staat zij te ver is gegaan. Maar wij geven gaarne toe, dat er eenigen tijd geleden alle aanleiding kan zijn geweest voor den President van de Nederlandsche Bank, om bij den Nederlandschen

Staat sterken aandrang uit te oefenen tot het consolideeren van vlottende schuld. Indien de Nederlandsche Staat met het consolideeren van leeningen lang heeft gewacht, lijkt het ons onwaarschijnlijk, dat dit zou geschied zijn geheel buiten overleg met den President van de Nederlandsche Bank. Doch indien dit zoo is zouden wij het in den President van de Nederlandsche Bank zeker niet wraken, indien hij eerder ten opzichte van de Nederlandsche Regeering zijn aandrang had uitgeoefend. Maar dit is, zooals wij hierboven herinnerden, iets anders dan waarover het gaat tusschen Mr. Vissering en ons in het „Haagsch Maandblad”, en waarop Prof. Bruins zich in dit weekblad aan den kant van Mr. Vissering stelde.

Immers indien juist is, wat wij als niet tegen te spreken stellen, dat het begrotingsbeleid primair is en de omvang van de uitgaven van Staat en Gemeenten, zooals ook de soort van de uitgaven van Staat en Gemeenten, nooit door het kasbeleid kunnen worden beheerscht, maar door het begrotingsbeleid worden beheerscht, dan volgt daaruit, dat indien het kasbeleid van publiekrechtelijke lichamen anders dan incidenteel ten gevolge van zeer buitengewone oorzaken, zooals oorlogs- en naoorlogsgevolgen kunnen zijn, eenigermate blijvend dus, aan de circulatiebank moeilijkheden in den weg zou leggen, dat dit dan het gevolg zou moeten zijn van het begrotingsbeleid. Daaruit volgt. — wij kunnen het niet anders zien — dat voor zoover het betoog van Mr. Vissering in het Februari-nummer van het „Haagsch Maandblad” kon gezegd worden, zich te begeren tot het kasbeleid van den Staat, dit betoog en de bedreiging, die het inhield, toch over het kasbeleid heen feitelijk tegen het begrotingsbeleid was gericht en niet anders. Waarbij het begrotingsbeleid kon zijn gericht. Waarbij het feit, dat op begrotingsbudgetten tekorten waren aan den dag getreden als incidenteel moet worden uitgeschakeld, wijl Mr. Vissering, Prof. Bruins en wij het eens zijn, dat de grondslag van begrotingsbeleid en van kasbeleid voor publiekrechtelijke lichamen moet zijn het werken met sluitende budgetten voor gewone inkomsten en gewone uitgaven.

Dat niet het kasbeleid, doch het begrotingsbeleid primair is, wordt in het vervolg van zijn betoog door Prof. Bruins zelf erkend. Op blz. 430, 2e kolom, zegt Prof. Bruins, dat de Staat in den regel „een verkeerd kasbeleid” niet zal voeren „uit vrije keuze”, doch daartoe gedwongen door een voortgezet „onjuist begrotingsbeleid”. Wij hebben aan deze erkenning genoeg. Er volgt uit, dat Mr. G. Vissering en Prof. Bruins, indien zij de Staat en andere publiekrechtelijke lichamen in zijn uitgaven gerantsoneerd willen zien, — zooals Mr. Vissering zeer duidelijk zeide, dat hij het wilde, — zij zich moeten wenden tot het begrotingsbeleid van den Staat en andere publiekrechtelijke lichamen en niet tot het kasbeleid. Doch indien de circulatiebank, dit was ons betoog, door medewerking te weigeren bij het financieren van vlottende schuld van publiekrechtelijke lichamen, op de uitgaven invloed wil uitoefenen, dan mengt hij zich in het begrotingsbeleid en grijpt dus in de taak van Parlement en Parlementaire Regeering.

Verwerpen wij nu allen invloed van de circulatiebank op het kasbeleid van publiekrechtelijke lichamen? Wij gaven reeds blijk van tegenovergestelde meening. Wij erkennen niet enkel het recht doch ook de taak van de Nederlandsche Bank om ten opzichte van het kasbeleid van publiekrechtelijke lichamen invloed uit te oefenen, mits dan deze invloed zich beperke tot het kasbeleid in zeer stricten zin. Indien publiekrechtelijke lichamen het consolideeren van reeds gedane kapitaalsuitgaven voor productief geachte doeleinden, uit leeninggeld te bekostigen, langer uitstellen dan met het oog op het kiezen van een gunstig geacht oogenblik voor het sluiten van leeningen op langen termijn redelijk kan worden geacht, dan is het zonder twijfel het recht van de circulatiebank en kan het ook

in bepaalde omstandigheden haar plicht zijn, om op deze publiekrechtelijke lichamen pressie uit te oefenen, dat zij het tijdstip van de consolidatie der regelmatig aangegane en voor productieve doeleinden aangegane vlottende schuld niet langer uitstellen.

Deze invloed betreft dus het tijdstip van het aangaan van leeningen op langen termijn.

Deze invloed betreft niet het bedrag van leeningen op langen termijn, aan te gaan voor kapitaalsuitgaven door publiekrechtelijke lichamen gedaan en verder te doen. Over het bedrag dezer uitgaven toch beslist alweer niet het kasbeleid, doch enkel en uitsluitend het begrotingsbeleid, dat in handen moet blijven uitsluitend van Parlement en Regeering en, wat de Gemeenten betreft, van de Gemeenteraden.

(Slot volgt.)

F. M. WIBAUT.

HET INDUSTRIALISATIE-VRAAGSTUK VOOR NEDERLANDSCH-INDIË.

II.

Het einddoel werd reeds aangeduid; doch nu de weg!

Allereerst hoe staat het met de inheemsche (klein-)nijverheid en wat is er van inheemsche grootnijverheid in het verschiet?

Inlandsche bedrijven zijn er nog enkele, zooals ze passend bij en noodig voor de Inlandsche gesloten samenleving konden standhouden.

Waar door lokale omstandigheden nog voor zuiver plaatselijk gebruik kan worden gewerkt, daar is van inheemsche nijverheid sprake.

Zoo b.v. handhaven zich en zullen zich langen tijd nog, mits gemoderniseerd, kunnen handhaven steen- en pannbakkerijen, als zijnde een nijverheid, verwerkend het plaatselijk aangetroffen bodemproduct en werkend voor de directe omgeving; vooral ook wijl de ingevoerde tegen-producten als „gegolfd gegalvaniseerd dak-ijzer”, „asbest-platen”, „rubberoid” e.d. bezwaren opleveren in het tropische klimaat, althans voor huizenbouw.

Zoo ook zou de „prauwbouw” zich kunnen handhaven en tot hooger bedrijfsvorm ontwikkelen, mits slechts goedkoop hout daarvoor beschikbaar bleef.

Hetzelfde geldt voor een deel van den huizenbouw (en daarmee van het timmervak), hoewel hier de degeneratie (voor de meerderheid der bevolking wordt nog slechts in bamboe gebouwd) wel het sterkst is voortgeschreden.

Voorts handhaaft zich het langst het batik-handwerk en tegelijk het semi-mechanische batikwerk.

Hier zit de verklaring in het feit, dat de z.g. Westersche industrieën dit moeilijk kunnen imiteeren; anderzijds dat het een kunst-ambacht geldt, waarvan het product in de Inlandsche samenleving zijn kunst- en daarmee zijn waarde karakter heeft behouden en als consumenten allereerst de meer gegoeden voor zich heeft en overigens een gevoelige „inheemsche markt”.

Het geldt hier een volkseigen-nijverheid, welke op tweeërlei wijze tegen import-overvleugeling tot nu toe scheen beschermd, waarvan de imitatie-moeilijkheid mogelijk het zwaarst wog. Intusschen dreigt de neiging tot Westersch-tropische kleederdracht (wit) door het „geëmancipeerde” deel der bevolking de nationale dracht tot feest- en zondagskleeding terug te dringen.

In het algemeen valt te constateeren, dat weinig Inlandsche industrieën zich staande konden houden in de moderne wereldconstellatie met hare massa-productie, transport- en exploitatie-mogelijkheden; verder, dat de nog bestaande inheemsche nijverheid meer huisvljijt dan volgroeid handwerk is en dus overgang naar moderne bedrijfsvormen veelal is uitgesloten.

Eene uitzondering is wellicht mogelijk voor de Textielnijverheid.

Deze was en is voor een deel nog zoo „doorgewe-

ven" door de Inlandsche huishouding en beslaat zoo'n groot deel van het budget ook van den gewonen „tani" (landbouwer), zij wordt ook thans nog zoo veelvuldig in huisvljijt door de vrouwen beoefend en is zoo'n innig bijbedrijf der Inlandsche vrouw, hier kan op zoo logische wijze worden voldaan aan de eigen behoefte aan kleding, van kleding met kleine sarongs der jonge kinderen, groter doeken voor de overige gezinsleden, met variatie voor gewone en buitengewone gelegenheden, dat op haar behoud voor en door de Inlandsche huishouding bijzonderen prijs wordt gesteld, terwijl ook de aard der verzorging en de locale consumtie-mogelijkheid hare bestaanskansen in het bijzonder gunstig doen schijnen.

Toch zal ook deze zich, zij het dan geleidelijk, geheel moeten moderniseeren.

Doch ook dan blijft de vraag wat te verkiezen, den langen weg van onderaf of het overgaan direct naar de „fabriek".

Om nu te beoordeelen in hoeverre uit deze inheemsche nijverheid zich industrieën van meer algemeene beteekenis kunnen ontwikkelen, zal het oog zich mede moeten vestigen op de productieverhoudingen in het overige deel der wereld. Hiermede toch is Indië door het internationale verkeer verbonden en naarmate dit verkeer zich meer ontwikkeld heeft of nog ontwikkelt, een deel ervan gaan uitmaken.

Dit alles is oorzaak, dat illusies omtrent verheffing van Indische nijverheid zich niet mogen bewegen buiten de grenzen, gesteld door de nuchterheid der feiten.

Als gezegd de ontwikkeling der wereldproductie bepaalt mede wat te verwachten is van de inheemsche nijverheid in Indië en hare ontwikkeling.

De historische les is, dat de massaproductie (hier tot nu toe de import van fabrieksgoederen) ten slotte overheerscht, dat huisindustrie en kleinbedrijf, zelfs middelbedrijven door de massaalproductie worden overstroomd en tot verdrinken gebracht.

Wil men dus industrie op Java opbouwen, dan zal men dadelijk met de fase moeten aanvangen, waartoe de industrie elders reeds gevorderd is en de periode welke die opbouw elders heeft gekost moeten overslaan.

Technisch zal men moeten beginnen met de meest moderne fabricage-methoden en met de bijna volmaakte machines.

Economisch ontgaat men den overgang van het handwerk op het machinale bedrijf, welke in de oude landen zooveel conflicten schiep; doch omgekeerd wordt de steun van een ontwikkeld ambacht gemist.

Het zal duidelijk zijn, dat in deze constellatie naast voordeelen, groote moeilijkheden schuilen.

Een sociaal voordeel is, dat de ervaring van elders van stonde af ten nutte gemaakt kan worden, ook wat aangaat veiligheid, sanitaire inrichting, arbeidsduur, arbeidsmethoden, enz.

De zwaarste eisch blijft, dat hetgeen de inheemsche nijverheid produceert, even goed en goedkoop zal moeten zijn, als de voortbrengselen van de industrieën, welke den wereldhandel voorzien.

Dit laatste zal de inheemsche nijverheid nog langen tijd enkel onder Westersche leiding mogelijk doen zijn en het verschil kenmerken tusschen inlandsche industrie en inheemsche.

Door aanpassend gewoon, ambachts- en technisch onderwijs zal de bevolking de onontbeerlijke scholing voor de moderne techniek worden bijgebracht.

Gaandeweg moeten dan uit de inlandsche maatschappij de krachten verkregen kunnen worden voor de zeer intensieve intellectuele en technische leiding, welke moderne bedrijven eischen.

Hier valt voor alles te rekenen op Staatszorg voor Hooger Technisch en Handelonderwijs. Op Middelbaar onderwijs voor werktuigkundigen, werkmeesters en opzichters, theoretische en praktische vorming van voorwerkers, bazen en werklieden.

Dit alles vormt belangrijke paragrafen en kostbare

posten op het program van een doelbewuste nijverheidspolitiek der Regeering.

Van Staatshulp mogen te dien aanzien echter goede verwachtingen bestaan; alsook dat het Gouvernement zijne organen, Mijnwezen, Opsporingsdienst, Waterkracht en Electriciteit, departementsafdeelingen van Nijverheid en Handel op een doelbewuste nijverheidspolitiek kan instellen en daaraan als onontbeerlijk zal willen toevoegen een uitgebreiden „research"-dienst, een uitgebreid nijverheidsproefstation van waaruit al die voorlichting kan uitgaan en waarin al dat onderzoek zal kunnen geschieden, dat voor de voorbereiding der industrieele ondernemingen — welke in Indië hun groei kunnen vinden — noodig is.

In de vestiging van dit „research"-orgaan zou zich allereerst en overduidelijk de coöperatie van den Staat kunnen uitspreken; terwijl daaruit tevens nieuwe Staatsondernemingen haar oorsprong zullen kunnen vinden.

Men denke hierbij b.v. aan hetgeen in Duitschland in de voorlaatste tientallen van jaren is verricht om de voortbrenging van ammoniazouten en nitraten daar binnenlands te kunnen behartigen; aan het „Department of Scientific and Industrial Research" in Engeland in oorlogstijd ingesteld; aan den „National Research Council" der Vereenigde Staten en de georganiseerde „Research-Institutions" aldaar; de Canadese „Industrial Research Bureau", het Japansche „National Laboratory for Scientific and Industrial Research"; en, om een ander Aziatisch voorbeeld te noemen, aan het „Central Laboratory of the South Manchuria Railway Company" met zijn „department of chemical analysis, dept. of applied chemistry, dept. of silkmanufacturing, dept. of pottery, dept. of sanitary chemistry and dept. of electro-chemistry", werkend voor den industrieelen opbouw der drie oostelijke provinciën van China; alle even zoovele voorbeelden om aan te toonen, welke waarde over de geheele wereld wordt toegekend aan wetenschappelijk geleid onderzoek voor de industrieele ontwikkeling der betrokken gebieden.

Het mag duidelijk zijn, dat de Regeering, wil Indië een industrieele ontwikkeling kunnen bereiken, zich aan deze wijze van behartiging en leiding geven niet zal kunnen onttrekken.

Steunt niet ook de Suikerindustrie van Java — vooral nu het aankomt op goedkoop produceeren — op haar wetenschappelijke voorlichtingsdiensten en haar hoog-ontwikkelde machinale verwerking; en is deze industrie niet, zij het in andere tijden en dus op andere wijze, met coöperatie van den Staat tot opbloei gebracht. Ongeveer hetzelfde geldt voor de rubber, de kina, enz.

Zelfs zal in Indië voorloopig nog meer aanleiding blijven voor Staatsvoorlichting en ook voor Staatsondernemen of Staatscrediet op nijverheidsgebied, dan in moderne landen, welke zelf geheel en al hun eigen cultuur drijven.

In Indië dragen Staatsbemoeienis en Overheidszorg een ander karakter dan in Westersche landen. De Regeering treedt hier historisch op als domeinbevaarder voor de groote massa der bevolking, als erkende voogd voor haar belangen, als rentmeester en exploitant harer bestaansbronnen, gedeeltelijk ontginner der bodemrijksdommen. In dit verband zijn Staatsbedrijven in Ned.-Indië niet als instellingen op zichzelf, doch als organen voor den economischen opgroei van het land te beschouwen, waarbij de Staat aan het productieproces deelneemt om de directe verhooging der economische weerbaarheid der bevolking te stimuleeren en te organiseeren; ook de kapitaalafvloeiing naar buiten Indië wordt door Staatsexploitatie nog het best voorkomen.

Intusschen valt fabrieksnijverheid slechts gedeeltelijk onder de competentie van Staatsondernemen, kan daar wel mechanisch (kunstmatig) toe gebracht worden, doch zou in haar opgroei daarvan den terug-

slag ondervinden en de industriele ontwikkeling dan vertragen en daardoor meer schaden dan baten.

Particulier initiatief en particulier kapitaal en de phase van zuiver particuliere fabrieken met uitheemsch kapitaal zal bevorderd en niet tegengewerkt mogen worden.

Ten deze is de wereldevolutie niet te versnellen en is Java allermintst het land dat als baanbreker zou kunnen optreden. Daarbij ondragelijke tendenzen eener particuliere groot-industrie vinden bij genoegzamen inheemschen invloed op het landsbestuur hun logische neuschelatie.

Het beheerschen der techniek is nu eenmaal Europa's en Amerika's verworven sterkte in de wereld, en hun industriele kennis zal aangetrokken moeten worden ook voor Ned.-Indië.

Voorts zijn deze landen de kapitaalbezitters en daarvan zal in de eerste toekomst gebruik gemaakt moeten (mogen) worden om in Ned.-Indië industrieën te kunnen opzetten.

Hoe dit zij, zoowel kapitaal als ondernemers zullen slechts door Staatshulp aangetrokken kunnen worden, de Staat zal de mogelijkheden en de faciliteiten moeten bekend stellen, zijn ontginningszin en medewerking geven om de coöperatie met het particulier initiatief te doen gelukken.

Het door de Indische Regeering tot nu toe voor (een drietal) industrieën toegepast middel van bevordering heeft bestaan in een royale verzekering van afzet gedurende de eerste beginjaren. Het Gouvernement van Ned.-Indië is in zijn verschillende organen groot-consument en is daardoor in staat dezen (in-) directen steun te verlenen aan inheemsche fabrieken, die voor het eerst moeten worden en de (algemeene) markt nog moeten veroveren.

In enkele andere gevallen koos men den weg van het verstrekken van een „renteloos voorschot”, dus een tijdelijke (en evenredig lage) deelname in het beginkapitaal. Tot kapitaal-participatie als beginsel kwam het nog niet, doch bedriegen de teekenen niet, dan is zulks weggelegd voor de toekomst.

Ook de z.g. „gemengde bedrijven” zijn in het verschiep en wel voor ertsontginnings- of ertsverwerkings-bedrijven, waarbij de Staat de hem behorende grondstofvoorkomens dan zal inbrengen. Aan het kiezen dezer tusschenrichting is het eigen kapitaalgebrek van het Gouvernement niet vreemd, doch evenmin eenige huiverigheid om aan z.g. „onnatuurlijke” openbare bedrijven te kunnen en te durven beginnen, waartegenover de „onnatuur” van een gemengd bedrijf dan minder sterk schijnt te sperken.

Die „onnatuurlijkheid” als openbaar bedrijf houdt natuurlijk enkel verband met een voortschrijding der maatschappelijke productie en het aandeel der gemeenschap daarin; de „onnatuur” van het gemengd bedrijf bestaat in het feit, dat de Staat er de zwakste partij in blijft.

Het bekende Japansche voorbeeld van stichting van ondernemingen door den Staat en verkoop aan particulieren — na gereedkomst en eenige jaren bedrijfsuitoefening —, een nijverheidspolitiek door Japan thans ook in Mantchoerije opzette, ligt voor Indië minder voor de hand. Voor buitenlandsche concerns is dergelijke voorbereiding niet noodig noch aangewezen; voor door inheemschen te drijven fabrieken zal latere overdracht noch langden tijd op kapitaalge mis blijven stuiten en Staatsbeheer aangewezen blijven of wel door de gemeenschap dan wellicht blijvend verlangd worden. Hier zou een schuilgaande weg liggen om Staatsfabrieken te verkrijgen en te behouden, doch dan kan beter de rechte (open) weg worden ingeslagen.

Een practisch middel tot het verlenen van direct financieelen steun van Regeeringswege aan nieuw op te richten nijverheidsondernemingen is nog gelegen in het verlenen van „fabricage-premie's”, o.m. ook door Australië met succes toegepast. De voordeelen van

dit systeem zijn de groote soepelheid in de toepassing en de aanpassingsmogelijkheid aan bijzondere omstandigheden en voor bijzondere industrieën.

Voor dit systeem werd door de Indische Regeering eind 1918 geopteerd en een gelimiteerd crediet op de begroting (1919—1920—1921) uitgetrokken. Het verloop der conjunctuur deed deze gewilligheid te laat komen en bij de beperking der begrotingstekorten voor het jaar 1922 deze posten verder onverdedigbaar heeten en daarmee deze credieten voor nijverheidsbevordering voorloopig afvoeren.

Hierdoor slaapt sindsdien de nijverheidsbevordering in Ned.-Indië den slaap des rechtvaardigen, droemend van toekomstige dingen.

Want Java, en Ned.-Indië in het algemeen, is een cultureel reeds ver gevorderd land; zijn havens en spoorwegstelsel kunnen de vergelijking met die in Westersche landen doorstaan; zijn wegensysteem staat boven dat zijner „welvarende” naburen; zijn mijnontginningen zijn in opkomst; zijn petroleumindustrie streeft in de wereld vooraan; zijn suikerindustrie tart de concurrentie van Cuba; de rubberindustrie voelt zich niet zwak in de wereldcompetitie; en toch is Ned.-Indië nog slechts gedeeltelijk opengelegd en is de economische weerstand van Java nog onlogisch georganiseerd. Zijn groot bevolkingsteveel is onderproductief.

Om dit kwaad te bezweren is industrialisatie een der voornaamste hulpmiddelen.

Dat in een nagenoeg industrieloos land — ik zonder met opzet de landbouwindustrieën uit, al vormen deze prachtige voorbeelden van mogelijkheden — een opzettelijke steunverlening in den eenen of anderen vorm veelal noodig zal blijken om de moeilijke beginjaren door te komen, ook wanneer het zulke industrieën betreft, welke op zichzelf alleszins levensvatbaar zijn, is een over de heele wereld bevestigde waarheid; niet alleen dat locale bedrijfservaring moet worden opgedaan en geoefend personeel van buitenaf grootere uitgaven zal eischen, als ook dat aanpassing aan het economisch milieu noodig is, doch voor meerdere industrieën zijn de grondstoffen geheel nieuw, althans afwijkend van wat in andere industrielanden gekend en erkend is. Wel kan het gevolg zijn dat de bruikbaarheid dier grondstoffen lager wordt aangeslagen dan later haar waarde blijkt te zijn, daar elke grondstof haar deugden en fouten bezit, waarop een oud-gevestigd bedrijf zich ten slotte inschiet om de deugden ten volle uit te nutten en de bezwaren te compenseeren. Daardoor profiteert men eerst later van de goede kwaliteiten en.... van de Inlandsche arbeiders geldt hetzelfde.

Met al deze overwegingen willen de noodzaak en het goed recht van nijverheidsbevordering van Staatswege nog weer eens aangetoond zijn.

De kern waarom het blijft gaan, is of industrialisatie een belang is voor Nederlandsch Oost-Indië, en dit mag economisch en sociaal wel als uitgemaakt worden beschouwd. J. V. D. WAERDEN.

DE „NOTA BETREFFENDE DEN TOESTAND VAN 'S LANDS FINANCIËN”, BEHOORENDE BIJ DE INDISCHE BEGROTING 1925.

II.

Ontwerp-Begroting voor 1925.

De ramingen geven het volgend beeld:

	Geheele dienst	Gewone dienst	Buitengew. dienst	Vloot-uitbreiding
Ontvangsten . . .	f 648.939.000	f 634.246.000	f 9.593.000	f 5.100.000
Uitgaven . . .	„ 686.610.000	„ 633.450.000	„ 44.670.000	„ 8.490.000
Tekort . . .	f 37.671.000	f —	f 35.077.000	f 3.390.000
Overschot . . .	—	f 796.000	—	—

Gewone dienst. Eene vergelijking van de gebruikelijke groepen voor de jaren 1924 en 1925 geeft:

	1925	1924
Ontvangsten:		
Belastingen	f 265.326.000	f 258.783.000
Monopolies	" 81.200.000	" 82.739.000
Producten	" 85.345.000	" 81.359.000
Bedrijven	" 115.156.000	" 117.710.000
Allerlei	" 10.955.000	" 10.982.000
Ontvangsten rechtstreeks tegenover uitgaven staande	" 76.264.000	" 73.198.000
Samen	f 634.246.000	f 625.198.000
Uitgaven:		
Monopolies	" 24.272.000	" 22.887.000
Producten	" 44.086.000	" 44.808.000
Bedrijven	" 83.382.000	" 88.119.000
Landsuitgaven	" 481.710.000	" 490.960.000
Samen	f 633.450.000	f 646.774.000
Te kort	—	f 21.576.000
Overschot	f 796.000	—

Het saldo der raming van den gewonen dienst 1925 is derhalve f 22.372.000 gunstiger dan dat der raming voor het jaar 1924.

Wat de belastingen betreft, deze zijn — zooals uit bovenstaanden staat blijkt — voor 1925 f 6.543.000 — hooger geraamd dan voor 1924.

De inkomstenbelasting (inkomsten- en vennootschapsbelasting) is f 21.894.000 hooger geraamd dan voor 1924, waartegenover de voor 1924 geraamde inkomsten uit de Productenbelastingen en uit de aardoliebelasting komen te vervallen, aangezien deze uitzonderingsbelastingen met ultimo 1924 afloopen.

De uitvoerrechten, de personeele belasting en het zegelrecht worden respectievelijk f 685.000, f 700.000 en f 460.000 hooger geraamd dan in 1924, de invoerrechten en de accijnzen daarentegen f 635.000 en f 500.000 lager.

Zooals uit de „Beschouwingen over de ontwerp-begroting”, welke de Regeering aan deze financieele nota toevoegt blijkt, wordt de opbrengst der vennootschapsbelasting op f 51 miljoen, die der inkomstenbelasting op fysieke personen op f 44 miljoen geraamd, te zamen f 95.000.000.

Daartegenover stonden als oorspronkelijke ramingen voor 1924:

Inkomstenbelasting	f 71.000.000
Suikerbelasting	" 3.200.000
Koffiebelasting	" 450.000
Sumatratobaksbelasting	" 2.600.000
Theebelasting	" 850.000
Aardoliebelasting	" 13.000.000
	f 91.100.000

Monopolies, producten en bedrijven. Het totaal overschot op de monopolies is f 2.900.000 lager geraamd dan in 1924, ten gevolge van een lagere raming van het overschot op den opiumdienst van f 4,8 miljoen, waartegenover een hogere raming voor den dienst der pandhuizen van pl.m. f 1,8 miljoen staat.

De raming van het overschot op de producten is f 4,7 miljoen hooger, voornamelijk ten gevolge van een hogere raming van het overschot op het boschwezen ad pl.m. f 2,5 miljoen en van een hogere raming van de opbrengst van het tin van pl.m. f 2,1 mill. Ook de raming van het overschot der bedrijven is f 2,1 miljoen hooger dan die van het vorige jaar, als gevolg van hogere overschotten op de bedrijven der havens ad f 1,8 miljoen en der Staatsspoor- en tramwegen ad f 622.000. Eindelijk zijn de zuivere landsuitgaven — dat zijn alle uitgaven uitgezonderd de buitengewone, zoodat die voor monopolies, producten en bedrijven en na aftrek van het bedrag der rechtstreeks tegenover uitgaven staande inkomsten — in 1925 f 11.889.000 lager geraamd dan die van het loepend jaar.

Slot van rekening.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de ontvangsten en uitgaven voor den geheelen dienst van de jaren 1912 t. m. 1923:

Geheele dienst				
Jaar	Uitgaven	Ontvangsten	Voordeelig	Nadeelig
1912	f 269.025.312	f 270.549.955	f 1.524.643	—
1913	" 327.071.287	" 311.354.200	—	f 15.717.087
1914	" 343.942.764	" 281.403.431	—	f 62.539.333
1915	" 347.886.939	" 309.733.984	—	" 38.152.955
1916	" 373.048.594	" 343.126.942	—	" 29.921.652
1917	" 420.403.313	" 360.138.572	—	" 60.264.741
1918	" 512.572.915	" 399.723.526	—	" 112.849.389
1919	" 721.186.118	" 543.097.489	—	" 178.088.629
1920	" 1.060.435.216	" 756.362.423	—	" 304.072.793
1921	" 1.058.875.047	" 780.601.490	—	" 278.273.557
1922	" 855.919.509	" 758.297.365	—	" 97.622.144
1923	" 717.262.762	" 654.196.601	—	" 63.066.161
	f 7.007.629.776	f 5.768.585.978	f 1.524.643	f 1.240.568.441

f 1.239.043.798

Zooals uit bovenstaande nota blijkt, bedraagt het geraamde tekort op de begroting-1924 pl.m. f 84.000.000.

Vermindert men dit echter met de bedragen van pl.m. f 29 miljoen, welke de inkomstenbelasting in 1924 uit achterstanden en aanslagen in vroegere jaren zal opbrengen, alsmede met de f 25 miljoen, welke in dat jaar uit de oorlogswinstbelasting zal binnenkomen, dan wordt dit tekort teruggebracht tot f 30 miljoen.

Met het geraamde tekort ad f 37,7 miljoen over 1925 zal het geheele tekort aan het einde van 1925 f 1306,8 miljoen bedragen.

Van deze bedragen is gedekt door:

- het overschot van het aan Indië in 1905 zonder verplichting tot rentebetaling geopend crediet voor reedende werken f 1.514.000
- de opbrengst der in 1915 en volgende jaren aangegane leeningen op langen termijn f 1.018.051.263

Te zamen rond f 1.019.600.000

Zonder met verdere consolideering van schuld rekening te houden, zal dus op het eind van 1924 nog een bedrag van rond f 250.000.000 en op het eind van 1925 van rond f 290.000.000 ongedekt zijn.

In hare „Beschouwingen over de Ontwerp-Begroting voor 1925”, welke de financieele nota vergezelt, merkt de Indische Regeering o.a. het navolgende op:

Daar, volgens de bekende voorloopige uitkomsten van de dienstjaren 1922 en 1923, in die jaren de gewone ontvangsten de zuivere gewone uitgaven hebben overtroffen en zulks ook voor het jaar 1924 verwacht kan worden, vereischt het eenige toelichting om duidelijk te maken waarom de Regeering slechts met bijzondere inspanning erin slaagde om de voorliggende ontwerp-begroting sluitend te doen zijn.

De schijnbaar bevreemdende cijfers in die jaren toch werden alleen verkregen doordien in de ontvangsten van de belastingen zeer belangrijke bedragen voorkamen aan belastinggelden over vorige dienstjaren.

In 1923 vormden de opbrengst der oorlogswinstbelasting en het bedrag, waarmede de inkomstenbelasting de raming overtrof, te zamen een buitengewone ontvangst van f 100.900.000. Wordt deze post uitgeschakeld, dan zou het jaar 1923 in stede van een overschot van f 3.260.000 een tekort van f 97.669.000 op den gewonen dienst hebben gelaten, hetgeen f 11.700.000 meer is, dan volgens de begrooting voor dat jaar werd verwacht.

Naarmate de jaren van hoog-conjunctuur verder achter ons komen te liggen en de achterstand in de heffing van enkele belastingen vollediger zal zijn ingehaald, zal de werkelijke opbrengst van de belastingen nauwkeuriger overeenstemmen met de in de begroting opgenomen ramingen. De belastingopbrengst, betrekking hebbende op vroegere jaren, zal dan ook in 1925 van geringe betekenis zijn.

„Voortbouwende op hetgeen bereids in de begrooting voor 1924 werd neergelegd, stond de Regeering opnieuw voor de taak, door onderzoek van de uitgaven voor de Landshuishouding te trachten de accessen, die tal van posten moeten toonen, door besparingen te compenseren en zoo mogelijk daarnevens het totaal der zuivere gewone landsuitgaven tot een lager eindbedrag terug te brengen, dan de begrooting voor 1924 uitwijst.”

Als gevolg daarvan is het eindcijfer voor de zuivere gewone landsuitgaven van f 417.300.000 in 1924 tot f 405.500.000 in 1925 gedaald, welke besparing aan betekenis wint wanneer men daarbij in aanmerking neemt, dat — afgezien van de niet te vermijden stijging van sommige andere uitgaven — ten gevolge van de in 1923 plaats gehad hebbende consolidatie van schuld het cijfer voor rente en aflossing van schuld in 1925 f 2,2 miljoen hooger gesteld moest worden ¹⁾ en dat in laatstgenoemd jaar f 1,3 miljoen meer aan pensioen en pensioenlasten zal moeten worden betaald dan in het loopende jaar.

Het bedrag der zuivere landsuitgaven in 1925 is ruim f 140.000.000 lager dan in het jaar 1921 en vormt daarvan 76 pCt.

Bij hare gedragslijn tegenover het bezuinigingsvraagstuk bleef de Regeering zich op het standpunt stellen, dat de voor de ontwikkeling van het land als vitaal te beschouwen belangen niet aangetast mogen worden.

Bezuinigingsvoorstellen van principieele betekenis zijn dan ook — afgezien van de voorgenomen verdere vervanging van de gewapende politie door veldpolitie eenerzijds en legerafdeelingen anderzijds — in de ontwerp-begrooting voor 1925 niet opgenomen.

Een factor van betekenis voor het herstel van het begrootingsevenwicht is gelegen in de verbetering van de saldi der producten en bedrijven.

Terwijl die saldi in 1921 tot f 24,6 miljoen daalden, is daarin geleidelijk verbetering gekomen, zoodat zij in 1922 f 34 miljoen, in 1923 f 55,1 miljoen bedroegen. Voor 1925 mag een bedrag van f 41,2 miljoen uit de producten en f 31,8 miljoen uit de bedrijven worden tegemoet gezien.

De domineerende factor bij de producten is de tinprijs, welke op f 130 per pikol werd geraamd, „waarvoor” — zoo zegt de nota — „aan den gerechtvaardigden wensch, om in wezen wisselvallige posten voorzichtig te ramen, in ruime mate wordt tegemoet gekomen.

De Regeering is voornemens in 1925 tot de heffing van een goederenrecht over te gaan, waarvan de opbrengst tot een totaal bedrag van f 2.500.000 in de ramingen der afzonderlijke havenbedrijven is verwerkt. ²⁾

Omtrent de belastingen is in de ontwerp-begrooting het beginsel neergelegd om de bestaande inkomstenbelasting te splitsen in een inkomstenbelasting voor fysieke personen en een proportionele winstbelasting van vennootschappen.

Voor laatstgenoemde heffing wordt een grondtarief van 10 pCt. voorgesteld, met voor 1925 opcenten tot een totaal van 25, waardoor de opbrengst der vennootschapsbelasting op f 51 miljoen wordt geraamd. Voor verdere bijzonderheden omtrent deze belasting verwijst de nota naar de Memorie van Toelichting op de derde begrotingsafdeeling (Financiën), welke echter nog niet door ons werd ontvangen. In verband met de bezwaren, voor den belastingdienst verbonden aan de invoering van de nieuwe vennootschapsbelasting, verschoof de Regeering het denk-

¹⁾ De groote verhooging van dezen post komt echter in het jaar 1933, wanneer de aflossing der dollarleening aanvangt, waarvoor jaarlijks f 11½ miljoen noodig is.

²⁾ De Memorie van Toelichting op het VIIe hoofdstuk (Departement van B.O.W.) geeft eene uitvoerige toelichting op deze veel besproken heffing, waaruit blijkt, dat de Regeering die heffing beschouwt als een locale havenretributie. Op deze beschouwingen wordt in 't bijzonder de aandacht der belanghebbenden gevestigd.

beeld van de invoering van een vermogensbelasting en de uitbreiding van de successiebelasting tot alle bevolkingsgroepen tot een volgend jaar.

Op belastinggebied is voorts een verhooging der loterijbelasting voorgesteld, *terwijl er op gerekend is, dat na het wegvallen van het in 1921 ingevoerd tijdelijk uitvoerrecht van caoutchouc, het caoutchouc van niet geregistreerde aanplantingen opnieuw onder de volgens de z.g.n. tariefordonnantie belaste uitvoerproducten zal worden gebracht. Hieruit wordt voor 1925 een ontvangst van f 500.000 tegemoet gezien.*

Eene vergelijking van de buitengewone uitgaven over de laatste jaren geeft:

1921	f 193,8 miljoen
1922	„ 91,4 „
1923	„ 62,1 „
1924	„ 60,4 „
1925	„ 44,6 „

De voornaamste reden waarom ten aanzien van de buitengewone uitgaven een zoo bescheiden mogelijke opzet gevolgd wordt, is gelegen in het feit, dat ondanks een belangrijke verbetering in den stand van de vlottende schuld, die door voortgezette consolideering in 1923 van f 416 miljoen op ultimo 1922 tot f 226 miljoen op ultimo 1923 kon worden teruggebracht, het cijfer van deze schuld nog te hoog is, terwijl omzetting van vlottende in vaste schulden tegen een redelijke rentevergoeding moeilijk is.

Inmiddels is de Regeering niet blind voor de nadeelen, die de beperking van den buitengewonen dienst heeft op het bedrijfsleven.

„Die onmiskenbare nadeelen wegen echter” — zoo besluit de nota — „niet op tegen het groote gevaar, dat „zou ontstaan, indien door een te snel oploopen van de „vlottende schuld het Land opnieuw gedwongen zou „worden tegen ongunstige koersen en hooge interest „leeningen te emitteren, en tegen het nadeel, dat daar „door duurzaam aan de volkshuishouding zou worden be- „rokkend.”

De geheele financieele nota munt uit door duidelijkheid en onderscheidt zich daardoor in menig opzicht van het „Algemeen Financieel Overzicht”, waarmede de Memorie van Toelichting, welke de definitieve Indische Begrooting vergezelt, jaarlijks aanvangt.

G. J. W. PUTMAN CRAMER.

DE ONTWIKKELING VAN DE ONDERNEMING EN DE MEDEZEGGENSCHAP.

Ir. A. Plate te Rotterdam schrijft ons:

In het nummer van 2 Juli j.l. schrijft de heer Ratté over bovengenoemd onderwerp.

Het schrijven van een dergelijk artikel in dit blad verdient zeker waardeering. Hierdoor toch blijft de weg geopend om over het onderwerp zakelijk van gedachten te wisselen, hetgeen in de politieke arena niet wel mogelijk is.

Ik ga de vraag voorbij of accountantsvoorlichting aan de werknemersafgevaardigden, gelijk de heer R. voorstelt, dezen het welgegronde oordeel zal brengen, noodig bij belangrijke beslissingen, de bedrijfsleiding rakend. Juiste conclusies uit accountantscijfers te trekken eischt immers een deskundigheid op zichzelf, welke men niet in de eerste plaats aan zal treffen bij werknemersafgevaardigden, die nu eenmaal om andere kwaliteiten gekozen worden. Ik herhaal, ik ga dit punt voorbij omdat het een uitvoeringskwestie betreft en ik uitsluitend over het beginsel der medezeggenschap en ander wilde opmerken.

Twee vragen komen bij mij naar voren:

1e Is in onze tegenwoordige samenleving, gezien de wijze waarop die samenleving zich ontwikkelt, invoering van het parlementaire regersysteem in de fabriek een stap voorwaarts of niet?

2e Bevordert de medezeggenschap de rust in de onderneming, welke onontbeerlijk is om deze haar functie in de productie ten bate van de gemeenschap zoo goed mogelijk te doen vervullen?

Uitbreiding van parlementarisme of ruw gezegd: uitbreiding van het systeem om belangrijke beslissingen in zake het algemeen bestuur niet door enkelen, speciaal daartoe aangewezenen, maar door velen te doen nemen, uitbreiding van dat stelsel van het algemeen bestuursterrein naar de industrie, ligt naar mijn oordeel zeker *niet* in de ontwikkelingslijn van onze samenleving. Onze samenleving en daarmee wel in de eerste plaats ons productiesysteem verandert snel. Het groeit om zoo te zeggen dwars door alle leuzen heen tot nieuwe vormen. Deze vormen zijn als gevolg van den chaos van onzen tijd nog vaag. Maar één ding in dit groeiproces is toch voldoende duidelijk; wij kunnen nl. met zekerheid zeggen dat het productiesysteem zich ontwikkelt in de richting van verdere differentieering d.w.z. in nog verdere onderverdeling van werk. Voor elke functie wordt niet alleen aanleg maar ook speciale deskundigheid vereischt en meer nog dan vroeger zal in de naaste toekomst daaraan aandacht worden geschonken. De psychotechniek, waarover juist dezer dagen weer geschreven wordt, is een symptoom ervan.

Onder de groot-industrieelen van ons land gaan stemmen op om aan de Delftsche Hoogeschool een speciale opleiding voor a.s. bedrijfsleiders mogelijk te maken. De wenschelijkheid daarvan in het midden gelaten wijst ook dit erop hoezeer men voelt dat ook de vraagstukken, de bedrijfsleiding betreffend, vraagstukken zijn voor welke oplossing speciale deskundigheid in deze tijden noodig is. Meer dan vroeger, ja zelfs veel meer, worden voor de leiding speciale persoonlijkheden met speciaal inzicht vereischt. En veel meer dan de medezeggenschap zal misschien de vraag: op welke wijze de grootste waarborgen worden verkregen voor een zoo goed mogelijke bezetting der plaatsen, van waaraf de groote bedrijven worden geleid, van actueel belang worden.

Dit alles wijst er zeker niet op, dat in de huidige ontwikkeling der onderneming een stelsel past, waarbij een raad van leeken of in het gunstigste geval van half-deskundigen (wat in den regel erger is) aan de bedrijfsleiding gaat deelnemen. Te meer niet waar de leden dier raden, zooals gezegd, zeker niet in de eerste plaats gekozen zullen worden om eigenschappen welke hen in staat zouden moeten stellen over die leiding een juist oordeel te kunnen vellen. De medezeggenschap is een stap in de richting van mede-beoordeeling door velen in een tijdperk, waarin juist meer nog dan vroeger, het bedrijf zich tot een fijner verdeeld mechanisme ontwikkelt, waarin meer dan ooit een speciale deskundigheid voor het bedrijfsleiderschap vereischt wordt.

De medezeggenschap is een gevolg van den ont-aarden vorm waartoe onze democratie is vergroeid. Ontaard doordat zij het vraagstuk: hoe het best de belangen te behartigen van allen die arbeiden in deze samenleving, heeft willen oplossen, door alles zooveel mogelijk gelijk te maken en dit in een tijdperk waarin een ontwikkeling van industrie en samenleving in de richting van meer differentieering in vollen gang is. Want het willen doen meebeslissen van de vertegenwoordigers der groote groep, die de taak van den dagelijkschen, laat ik het noemen mechanischen arbeid heeft te vervullen, in zaken, de opperste leiding betreffend, met een feitelijke uitschakeling van al die tal van intellectuele groepen, welke in een groote onderneming tusschen directie en arbeiders in werken, beteekent toch feitelijk een vervlakking een gelijkmaking van wat ver uit elkaar ligt. En daarom is de medezeggenschapsgedachte in strijd met de in werkelijkheid plaats vindende evolutie.

Indien de medezeggenschap er komt, zal dit dan ook tot gevolg hebben dat of in de practijk haar werking op niets uitloopt of dat de leiding der industrie een nieuwe rem wordt aangelegd, tot schade van de bedrijfsontwikkeling en daarmee van de arbeidersklasse tevens. In beide gevallen geeft dit nieuwe teleurstel-

lingen voor de arbeiders en nieuwe aanleiding tot verbittering. Een werkelijk middel om de rust in het bedrijf terug te brengen, als hoedanig de medezeggenschap wel wordt aangeprezen, kunnen wij er daarom niet in zien. Ware het anders, ieder redelijk mensch zou ernstig hebben te overwegen of hij de medezeggenschap niet had te aanvaarden, ten spijt van de bezwaren, welke hij er overigens in mocht zien.

IR. A. PLATE.

HET VRAAGSTUK VAN DE TERMIJNZAKEN IN VREEMDE VALUTA.

II (Slot.) Practische conclusies.

De vorige week werden enkele vragen, welke de theorie van de termijnzaken in vreemde valuta ons stelt, behandeld; het is thans zaak een poging aan te wenden, om de antwoorden, welke wij voor die vragen vonden, aan de practijk te toetsen en er de consequenties van te bepalen.

De Circulatiebanken hebben, zooals wij in het vorige artikel constateerden, onder de tegenwoordige omstandigheden minder macht over de wisselkoersen dan vroeger. De vraag doet zich voor, of het wenschelijk kan zijn, een gedeelte van die verloren macht met andere middelen te heroveren, een vraag, die ook Keynes zich heeft gesteld. Hij komt in zijn boven aangehaald boek (in het hoogst belangrijke hoofdstuk IV) tot de vraag, of het geen aanbeveling zou verdienen, dat de circulatiebanken zich meer dan tot dusverre actief gaan bezighouden met de vorming van de termijnkoersen. Op zichzelf is een dergelijke vraag slechts bevestigend te beantwoorden: in vroeger jaren oefenden de circulatiebanken invloed uit op de wisselkoersen en beperkten zij de fluctuaties daarvan, omdat de handel stabiele koersen noodig heeft; thans kunnen zij nog slechts gedeeltelijk invloed oefenen op den absoluten koers, en dan nog wel alleen in gevallen, dat de Staatsfinanciering in overeenstemming is met de beginselen van een gezonde fiscale en budgetaire politiek. Maar de handel heeft reeds het zaken doen op basis van contante valuta transacties grootendeels losgelaten; hij is een der eerste geïnteresseerden geworden bij de houding en de prijzen der termijnmarkt. Theoretisch is er daarom alles voor te zeggen, dat de circulatiebanken zouden trachten, de termijnmarkt te beheerschen voor zover de nationale handel daarbij belang heeft.

In de practijk echter zal de vraag slechts kunnen worden beantwoord door de practische mogelijkheden. Om de gedachten te bepalen zullen wij nu eens aannemen, dat de Circulatiebank in land A. het gewenscht achtte, de termijnmarkt te beïnvlueneeren ter wille van den A'schen handel. Voor welke vraagstukken zal die circulatiebank dan komen te staan, en hoe zal zij die kunnen oplossen? (De Circulatiebank in A. duid ik verder aan met C. B. A.).

Laat ons allereerst het geval stellen, dat de C. B. A. in de Pondentermijnmarkt wil intervenieeren, ter wille van den handel tusschen A. en Engeland. Doet de Pondenkoers agio boven den contanten koers, dan beteekent dit een nadeel voor de importeurs in A., daar zij hunne toekomstige verplichtingen moeten dekken tegen een hooger dan den contanten Pondenkoers. Het agio voor termijn-Ponden is waarschijnlijk ontstaan door het feit, dat de rente voor kort geld te A. hooger is dan die te Londen; speculatieve overwegingen zijn er slechts weinige, indien wij althans voorop stellen, dat het devies van A. tot de stabiele en betere valuta's behoort. De C. B. A. ziet zich dus geplaatst voor een groote vraag naar Ponden op termijn, waaraan zij voldoet, door termijn-Ponden af te geven tegen een agio, dat belangrijk kleiner is, dan hetgeen in de open markt wordt bedongen; ook deze Circulatiebank echter kan dergelijke zaken niet eenzijdig doen zonder een groot koersrisico te loopen; wie garandeert haar dat zij de op termijn verkochte

Ponden op den vervaldag zal kunnen terugkrijgen tegen een koers, die haar geen verlies berokkent? De C. B. A. dient daarom tegenover elke afgifte van termijn-Ponden een aankoop van contante Ponden te stellen, en wel op zoodanige wijze, dat zij het door haar gewenschte écart tusschen contante Ponden en termijn-Ponden bereikt. Het gevolg van deze handelwijze is, dat de C. B. A. de beschikking krijgt over groote bedragen Ponden, welke zij na verloop van tijd aan diverse tegenpartijen heeft te leveren. Van die Ponden maakt zij in dien tusschentijd rente, terwijl zij bovendien het voordeel heeft van een koersverschil, gelegen in het agio, waartegen zij termijn-Ponden heeft afgegeven. Daartegenover staat, dat zij, ter aankoop van de contante Ponden, een hoeveelheid nieuw papier in de circulatie brengt (voor eenigen tijd althans; want na afloop van den termijn keert het automatisch tot haar terug); dit nieuw gecreëerde papier verruimt de geldmarkt in A., waardoor de rente voor korte beleggingen een neiging tot dalen zal gaan vertoonen, zoodat de tendenz ontstaat, het renteverskil tusschen Londen en A. te doen inkrimpen. Deze tendenz heeft wederom de strekking, de bestaande kapitaalbeweging (overbrenging van saldi uit Londen naar A.) te stuiten, en daarmede het agio voor termijn-Ponden te drukken. Breidt deze beweging zich verder uit, wordt de rente te Londen hooger dan te A., dan zal men een beweging in tegengestelde richting zien opkomen: saldi uit A. worden tijdelijk, door contanten aankoop van Ponden en verkoop van Ponden op termijn, naar Londen overgebracht; het gevolg daarvan kan zijn, dat termijn-Ponden een disagio gaan doen.

In den tijd, dat termijn-Ponden een sterk agio deden, heeft de C. B. A., door ruime afgifte van termijn-Ponden den A.'schen import gesteund; thans wordt het noodzakelijk, den export te steunen, die door het disagio voor termijn-Ponden wordt gedupeerd. De C. B. A. zal dus thans termijn-Ponden tegen een redelijk disagio moeten koopen, tegen gelijktijdige afgifte van contante Ponden. Het is duidelijk, dat zij hier de beschikking zal moeten hebben over aanzienlijke disponibiteit te Londen, daar zij anders niet in staat zou zijn, haar risico door verkoop van contante Ponden te dekken. Of wel, men zou moeten besluiten, dat in geval van een disagio voor termijn-Ponden te A., de Bank of England de actie in handen neemt, die het A.'sche ruilmiddel contant koopt tegen afgifte van dit betaalmiddel op termijn. Deed de Bank of England zulks niet, dan zou zij — de samenwerking der circulatiebanken in deze zaken als conditio sine qua non stellende¹⁾ — in de noodzakelijkheid komen, aan de C. B. A. groote voorschotten toe te staan. Daar op deze voorschotten een rente zou moeten worden betaald, van, laat ons zeggen, 6 pCt., zou de C. B. A. geen 3-maands-Ponden kunnen koopen tegen een kleiner disagio dan 17½ à 20 cents per Pond (de Ponden-koers à 11,75 gerekend), welk écart voor den handel veel te onereus zou zijn. De geheele actie zou dan ook haar ondergang vinden in zulk een regeling.

Geconcludeerd moet dan ook worden, dat de interventie in de termijnmarkt in de praktijk zal moeten worden uitgevoerd door die Circulatiebank, welke valuta op termijn disagio doet, m.a.w., in welke markt de rente voor kort geld hooger is dan in andere centra.²⁾ Passen wij dit beginsel toe op het hierboven gestelde geval, dan zou, zoodra Ponden op termijn te A. disagio gaan doen, de Bank of England de interventie van de C. B. A. moeten overnemen. Zij zou dan, door aan alle vraag naar het A.'sche ruilmiddel op termijn te voldoen, tegen aankoop van

¹⁾ Vgl. ook Keynes, t.a.p. pag. 134. Het schijnt, dat ook reeds ter Genueesche conferentie een aanbeveling in dien geest is gegeven.

²⁾ Speculatieve overwegingen worden, om de kwestie zoo helder en weinig ingewikkeld mogelijk voor te stellen, hier even buiten beschouwing gelaten. Ik kom daarop nog later terug.

„spot”, de Londensche geldmarkt verruimen door het meerdere, tijdelijk in de circulatie gebrachte, papier; zij zou daardoor tevens het rente-verskil voor korte beleggingen, bestaande tusschen de Londensche en A.'sche markten, verkleinen, waardoor het agio voor het A.'sche ruilmiddel op termijn te Londen automatisch vermindert, evenals het disagio van termijn-Ponden te A.

De samenwerking tusschen de C. B. A. en de Bank of England op de bovenomschreven wijze heeft dus de strekking, de koersen voor contante deviezen en die voor deviezen op termijn zoo dicht mogelijk bij elkander te houden, hetgeen voor den internationalen handel een zeer groot belang is.¹⁾ In zooverre kan men de interventie der circulatiebanken in de termijnmarkt dan ook alleszins gewenscht noemen, terwijl het optreden ook practisch uitvoerbaar is gebleken zonder risico of verlies voor de circulatiebank. Een verdere technische uitwerking zal natuurlijk noodzakelijk zijn, doch daarvoor is het hier de plaats niet.

Bij de uitwerking van het vraagstuk heb ik tot dusverre den invloed, dien de speculatie op de vorming van den termijnkoers heeft, een oogenblik buiten beschouwing gelaten; het gevolg daarvan is, dat men zich slechts een voorstelling heeft kunnen maken van een ontwikkelingsgang, waarbij alleen internationale handel, en rente-arbitrage als subjecten den koers vormen. Onder die omstandigheden is geen oogenblik de wenschelijkheid gebleken, om het opereeren der circulatiebanken door beperkende bepalingen in te korten; wel zou, op zekere momenten, de rente-arbitrage uit het optreden der circulatiebanken een profijt trekken, dat haar onder het thans bestaande régime niet ten deel valt, doch dit bleek geen bezwaar op te leveren, daar de beweging in het voortgezette optreden der circulatiebanken haar eigen ondergang zou vinden. Indien men echter met de prijsvormende invloeden van de speculatie rekening gaat houden, wordt de zaak geheel anders.

Wij zullen wederom het geval stellen, dat onze C. B. A. in de termijnmarkt intervenueert, doch thans in die voor Fransche francs, een devies, waarin de laatste maanden de speculatie zeer actief is geweest. Volgens de boven ontwikkelde stelling treedt de C. B. A. alleen dan op, wanneer termijn-Parijs een abnormaal agio doet, d.w.z., wanneer de speculatie in Fransche francs sterk à la hausse is en termijn-Parijs koopt tegen afgifte van contant Parijs. De gang van zaken zou dan gelijk blijven aan dien, welke hierboven voor het overeenkomstige Ponden-geval is ontwikkeld, alleen met de volgende uitzondering: door bij een abnormaal agio groote posten termijn-Parijs af te geven tegen een kleiner agio, dan hetgeen in de open markt geldig is, bevoordeelt de C. B. A. de hausse-speculatie in francs tegelijk met den eigen, reëlen nationalen handel. Dit element dient te worden uitgeschakeld: het mag redelijkerwijze niet geacht worden, op den weg eener circulatiebank te liggen, de speculatie in vreemde valuta's te vergemakkelijken of te bevoordeelen; men zou zelfs kunnen zeggen, dat het haar plicht is, die speculatie zooveel doenlijk met redelijke middelen tegen te gaan uit een oogpunt van solidariteit met hare zuster-instellingen.

Nog sterker begint dit argument te spreken, wanneer men zich het tegengestelde geval indenkt: dat termijn-Parijs een belangrijk disagio doet, en dat de francs-speculatie een uitgebreide baisse-positie heeft, welke zij financiert, door contant Parijs te koopen teneinde dit weder op termijn af te geven. Onder die omstandigheden, zou men, nog steeds uitgaande van het reeds eerder ontwikkelde beginsel, de Banque de France de interventie moeten zien overnemen van de C. B. A.: zij zou haar eigen devies in groote bedragen

¹⁾ Tevens oefent dit systeem een krachtig nivelleerende werking uit op den rentestand in verschillende financiële centra. De circulatiebanken beheerschen langs dezen weg de geldmarkten dan ook nog meer dan thans het geval is.

op termijn moeten koopen, tegen gelijktijdige afgifte van contante bedragen, en wel tegen een écart, dat den A'schen export en den Franschen import voordeliger is dan het door de open markt genoteerde disagio. Zulks doende zou zij, weliswaar, den Franschen import-handel steunen, doch zij zou, indien aan een dergelijke transactie geen beperkingen worden opgelegd, tevens krachtig medewerken aan de baisse-speculatie in haar eigen valuta; hetgeen onaannemelijk moet worden genoemd. Een ongelimiteerde interventie van de Banque de France (*en met haar van elke circulatiebank, in welke valuta à la baisse wordt geopereerd*) is derhalve ondenkbaar.

Wil niet het gansche systeem van interventie en onderlinge samenwerking der circulatiebanken te dezen opzichte definitief falen, dan dient men dus een oplossing te zoeken voor die gevallen, waarin de beheersching van den termijnkoers een valuta geldt, waarin de speculatie sterk opereert. Deze oplossing zou, voor zoover zich thans laat beoordeelen, uitsluitend te vinden zijn in een regeling, waarbij men de aankopen van de eigen valuta op termijn en de verkoopen van deze bedragen „spot” beperkt tot de behoeften van den legitiemen en reëelen goederenhandel.

Het maken van onderscheid tusschen de behoeften van den internationalen handel, van de speculatie en van de rente-arbitrage, wordt door Keynes verkeerd geacht.¹⁾ Hij oordeelt, dat zulke beperkende regelingen verschillende gegadigden in de termijnmarkt aanleiding zullen geven tot ontduikingen; dat het beoogde doel daardoor toch nimmer geheel zal worden bereikt en dat een noodeloos groote winst den tusschenpersonen, die bij deze ontduiking zullen optreden, in de schoot zal worden geworpen. Vervolgens acht hij het maken van onderscheid ongewenscht, omdat de reële handel aan de speculatie behoefte heeft: deze laatste neemt risico van den handel over in tijden, dat seizoenfactoren een eenzijdigen invloed op de prijsvorming in de termijnmarkt uitoefenen.

Tegenover deze bezwaren van Keynes kunnen echter wel eenige argumenten in het veld worden gebracht. In de eerste plaats is het iets anders, de speculatie actief te bestrijden, dan wel haar het werk vergemakkelijken en hare winsten willens en wetens te vergrooten; dit dient men bij de beoordeeling van het onderhavige vraagstuk wel in het oog te houden. In het algemeen kan men zeggen, dat de opinie van hen, die meenen, dat men al het mogelijke moet doen om den speculanten in buitenlandsche betaalmiddelen het bestaan onmogelijk te maken, niet houdbaar is: deze categorie van markt-subjecten ontstond met de ontwrichting van het internationale betalingsverkeer en groeide daarmee. Zij dient langs denzelfden weg weder te verdwijnen, waarlangs zij gekomen is, d.w.z., men kan haar slechts elimineeren door het herstel van gezonde en evenwichtige intervalutarische toestanden en nimmer door een samenstel van willekeurige en kwellende maatregelen, die de grondoorzaak van het speculantenbestaan onaangetast laten.

Het doel echter van het maken van onderscheid tusschen verschillende categorieën termijn-markt-subjecten is allerminst, dien speculanten het bestaan moeilijk of onmogelijk te maken. Het kan hoogstens zijn: dit bestaan niet onnoodig te vergemakkelijken en de speculatie winsten in de schoot te werpen, die haar zonder het optreden der circulatiebanken in de termijnmarkt niet ten deel zouden vallen.

Keynes' argument, dat de maatregelen, die voor een goede en billijke discriminatie noodig zijn, nooit geheel afdoende zullen blijken, lijkt in dit verband niet zeer krachtig. Ten slotte is elke maatregel, die gemaakt wordt in zaken waarop zoo weinig feitelijke en directe contrôle mogelijk is, tot onvolmaaktheid gedoemd; men behoeft daaruit echter nog niet af te leiden, dat het beter is elke maatregel maar achter-

¹⁾ T.a.p. pag. 135—136.

wege te laten. Ons rechts- en plichtsgevoel is reeds tot op zekere hoogte bevredigd te achten, indien de voordeelen, door het zelfstandig optreden der circulatiebanken in de termijnmarkt veroorzaakt, voor een belangrijk deel uitsluitend den reëelen nationalen handel ten goede komen, ook al weten wij, dat in sommige gevallen de „vaterlandslose” speculatie voor een klein deel clandestien mede-profiteeren zal. Hoe kleiner dit deel, hoe beter; en hoe doeltreffender de maatregelen en contrôle, hoe geringer de kansen, dat ook dezulken, voor wie de voordeelen niet bestemd zijn, profijt ervan zullen trekken. Onder die omstandigheden mag men de winst, door de tusschenpersonen bij de enkele nog overblijvende ontduikingen te maken, als voor het groote geheel onbelangrijk ter zijde stellen.

Het wil mij voorkomen, dat Keynes in zijn betoog omtrent de onwenschelijkheid van beperkende maatregelen teveel gebonden is geweest aan één concrete voorstelling: de verhouding tusschen dollars en sterling. Bij deze beide valuta's immers, waarin slechts een zeer kleine speculatie bestaat in verhouding tot de bedragen, die voor reële doeleinden worden omgezet, en waar de termijnmarkt dientengevolge bijna uitsluitend wordt beheerscht door de Engelsch-Amerikaansche handelspositie en door rente-factoren, komt de zwakheid van zijn standpunt slechts weinig tot uitdrukking: in dit geval bestaat er inderdaad geen aanleiding tot beperking, evenmin als bij het reguleeren van de termijnkoersen van andere relatief stabiele deviezen. Zoodra men zich echter verplaatst in het geval, dat de interventie moet geschieden in een valuta, waarbij de speculatie zeer sterk — à la hausse of à la baisse — geïnteresseerd is, komt men tot andere conclusies, gelijk wij in de voorgaande bladzijden reeds constateerden.

De conclusie uit het bovenstaande zou dus moeten zijn: een zelfstandig en actief optreden der circulatiebanken in de termijnmarkt zal in vele gevallen zeer wenschelijk zijn, daar de belangen van den reëelen internationalen handel er krachtig door gediend zullen worden en er een nivelleerende invloed van zal uitgaan op de rentestand in diverse geldmarkten; wil dit optreden effectief zijn, dan dienen de verschillende circulatiebanken in deze richting samen te werken; ten slotte zal men beperkingen voor deze activiteit dienen vast te stellen in gevallen, waarin de speculatie groote belangen heeft genomen bij eenig devies.

Het is beter, hier ter plaatse op de verdere technische regeling van deze aangelegenheid niet nader in te gaan; men zou zich verliezen in een stroom van details, die voor het beginsel als zoodanig onbelangrijk zijn, en daarmee de hoofdlijnen van het hier geleverde betoog verdoezelen. W. C. POSTHUMUS MEYJES.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

HET SUCCES DER DUITSCHE GELDPOLITIEK.

Prof. Dr. Kurt Singer te Hamburg schrijft ons:

Velen beoordeelaars in binnen- en buitenland schijnt het nog steeds wonderbaarlijk, dat de Duitse munt, die zich half November 1923 nog midden in een verschrikkelijk ontbindingsproces scheen te bevinden, in eenige weken uit eigen kracht op een nieuw, stevig fundament kon worden geplaatst en dat de stabiliteit van de Mark reeds maanden duurt, hoewel de politieke toestand gedurende de voorloopige munt-hervorming geheel en al onzeker bleef en het nieuwe overgangsgeld zeer sterk afwijkt van het type der tot dusverre bekende stabiele muntstelsels. In werkelijkheid is dit succes niet aan een wonder te danken, doch slechts den vasten wil en het heldere inzicht van de leiders van het Ministerie van Financiën en van de Rijksbank en niet minder aan het op het einde der inflatieperiode onder de Duitse ondernemers algemeen doordringende inzicht, dat geen

„Goldrechnung” en geen „Substanzsicherung” succes konden hebben, wanneer de Staatshuishouding niet werd gesaneerd, het geld gestabiliseerd en definitief werd afgezien van alle inflatiewinsten. De rol van de Rentenmark is zoowel door vrienden als tegenstanders sterk overschat. Haar fundeering door hypothecaire rentebrieven was psychologisch van betekenis, uit geldpolitiek oogpunt onverschillig. Zij beteekent een hulpconstructie, die kan worden weggenomen nadat de taak vervuld is.

Gedurende een sterke inflatie is het onmogelijk de opbrengst van inkomsten- en vermogensbelasting met behulp van de normale aanslagregelingen en heffingsmethoden aan de waardedaling van het geld aan te passen. Het Rijk was derhalve genoodzaakt heffingen ineens te doen plaats vinden en vooruitbetalingen op de periodieke belastingen voor te schrijven. In December brachten deze belastingen met uitzondering van de vermogens- en inkomstenbelasting, voor zoover deze laatste niet direct van de loonen wordt afgehouden, 141 miljoen op, de rest van de inkomsten-, benevens de vermogensbelasting 3,7 miljoen, de heffingen ineens 167,2 miljoen, in totaal 312 miljoen goudmark. Uit het Rentenmarkcrediet ter hoogte van 1200 miljoen Mark werd rond 200 miljoen ter aflossing van de bij de Rijksbank verdisconteerde schatkistwissels aangewend, en 656 miljoen ter bestrijding der loopende uitgaven over November en December gebruikt. In de volgende maanden gelukte het de opbrengst uit de periodieke belastingen op zodanig peil te brengen, dat nog slechts geringe sommen uit heffingen ineens noodig waren en niet slechts de loopende uitgaven werden gedekt, doch bovendien nog 400 miljoen Mark staatsschuld uit de opbrengst der belastingen kon worden afgelost:

(In millioenen Goudmark).

	Inkomsten				Uitgaven			Overschot der ontvangsten
	Heffingen ineens	Vermogens- en inkomstenbelasting (zonder loonaftrek)	Andera periodieke belastingen	Rebributies	Afgedragen aan verschillende Staten enz.	Rijksuitgaven		
1924								
Januari	121,9	90,1	291,5	17,1	94,5	302,6	+ 124,1	
Februari	34,0	75,4	308,6	27,0	173,3	289,9	- 17,8	
Maart	42,8	200,1	352,4	37,1	155,7	342,9	+ 133,8	
April	15,3	94,4	414,1	55,7	184,9	338,6	+ 56,0	
Mei	5,7	113,0	400	48,0	214,2	244,9	+ 107,6	

Voor Juni zijn slechts voorloopige cijfers beschikbaar. Deze vertoonen aan totaal ontvangsten 508,7 miljoen, waartegenover 304 miljoen uitgaven voor het Rijk (deze zijn gestegen tengevolge van de salarisverhoging der ambtenaren), 180 miljoen afdracht aan de verschillende staten enz., benevens 26,6 miljoen voor aflossing van Goldanleihe staan.

Ondanks deze gunstige kaspositie heeft het Rijk het in het belang van de vereenvoudiging en de betere overzichtelijkheid der geldcirculatie doelmatig geacht ook in 1924 nog geringe bedragen op rekening van het Rentenmarkcrediet op te nemen; in de maanden Januari tot en met Maart werd van de Rentenbank 99,3 miljoen, in de maanden April en Mei 33,6 miljoen geleend, waarbij nog komen 20 miljoen als voorschot aan de Reichsbahn. Tenslotte heeft de Rentenbank in Mei 100 miljoen Mark boven het oorspronkelijk op 900 miljoen vastgestelde rentedragende crediet voor twee maanden ter beschikking gesteld. Zij kon dit doen zonder de aan haar circulatie gestelde grenzen te overschrijden, aangezien het renteloze crediet niet voor 300 miljoen, doch slechts voor 200 was aangewend. Bovendien heeft het Rijk ter versterking van zijn bedrijfskapitaal schatkistwissels in Rentenmark uitgegeven, waarvan einde Mei 158 miljoen uitstonden. De beweging van de totale staatsschuld blijkt uit het volgende overzicht:

(In millioenen goudmark)

Einde van de maand	Bruto-bedrag	Ongebruikt Rentenmark-crediet	Bedrijfskapitaal	Nettoschuld
1923				
December	2283,7	344,0	—	1939,7
1924				
Januari	2218,1	242,1	160,1	1815,9
Februari	2130,0	103,5	186,3	1840,2
Maart	1989,8	144,7	146,2	1698,9
April	1734,2	124,6	157,4	1452,2
Mei	1747,0	214,1	156,2	1376,7

De samenstelling der schuld blijkt uit de volgende tabel:

(in millioenen goudmark)

	31 Mei	31 Maart	31 Jan.
Schuld in Reichsmark ...	34,7 ¹⁾	0,0	1,0
Dollarschatkistbiljetten ..	210,0	210,0	210,0
Goldanleihe 6 pCt.			
aflosbaar 1935	119,9	214,0	420,0 ²⁾
aflosbaar 1932	25,4	52,0	325,0 ³⁾
Rentenmarkcrediet			
rentedragend	1000	900	—
renteloos	196,5	200	200
„Meliorations”-credieten ..	3,0	—	—
Rentenmark-schatkistwissels	157,9	147,8	161,7

¹⁾ Garanties. ²⁾ Einde November 500 miljoen. ³⁾ Einde November 371,5 miljoen Mark.

Uit deze overzichten blijkt duidelijk, dat de kasoverschotten hoofdzakelijk zijn aangewend om Goldanleihe in te koop. Het Rijk motiveert deze transacties met een verwijzing naar de geldfunctie van een deel van de stukken dezer leening en verder hiermede, dat door een daling van dit 6 pCt. rente dragende papier onder zijn nominale waarde het vertrouwen in de Mark geschoot zou kunnen worden. In den grond der zaak gebeurt dus niets anders dan het vervangen van rond een half milliard Goldanleihe door een even groot bedrag rentenbankbiljetten. In totaal zijn de volgende bedragen Goldanleihe ingekocht: Januari 126,1 miljoen, Februari 120,8 miljoen, Maart 92,6 miljoen, April 76,0 miljoen, Mei 121 miljoen, Juni 26,6 miljoen Mark. Door deze inkoop en door de intrekking der belangrijkste soorten noodgeld is de samenstelling der Deutsche circulatie niet onaanzienlijk veranderd.

(In millioenen goudmark)

	31 Oct.	15 Nv.	31 Dec.	31 Mrt.	31 Mei
Rijksbankbiljetten	144,6	154,7	496,5	689,9	926,9
Biljetten van andere banken tot emissie gerechtigd	0,4	0,1	0,1	—	—
Reichsbahn-noodgeld (Reichsmark)	25,7	14,3	109,0	26,6	3,5
Goedgekeurd ander noodgeld (Reichsmark)	5,5	4,1	2,3	1,1	0,6 ¹⁾
Rentenmarkbiljetten (Circulatie)	—	—	1049,1	1760,3	1728,5
Goldanleihe (kleine coupures)	78,0	176,2	240,0	146,6	24,0
Goldanleihe-noodgeld ..	46,1	99,1	234,7	50,4 ¹⁾	25,1
Reichsbahn-Dollarnoodgeld	—	10,2	141,9	123,6	70,6
Munten	—	—	—	25,5	138,5
Totaal	300,3	458,7	2273,6	2824,3	2917,6

Toen de munthervorming midden November werd doorgevoerd was de Deutsche circulatie, voor zoover zij onder het bereik der statistiek valt, tot 458,7 miljoen Goudmark gedaald. Hieraan dient te worden toegevoegd de omloop van niet goedgekeurd noodgeld, voorts het bedrag van de in het groote verkeer als betaalmiddel dienende dollarschatkistbiljetten en dat der circuleerende buitenlandsche betaalmiddelen. De totale circulatie zal derhalve toen-

maals wellicht $\frac{3}{4}$ à 1 milliard goudmark bereikt hebben. De circulatie in vredes tijd wordt op $4\frac{1}{2}$ à 6 milliard geschat. Van midden November tot einde December werd de volkshuishouding een milliard Rentenmarkbiljetten, 140 miljoen Reichsbankbiljetten, 300 miljoen Goldanleihe en 225 miljoen Reichsbahn-noodgeld toegevoerd. De statistiek komt op een totaal van $2\frac{1}{4}$ milliard, waarbij waarschijnlijk nog enkele honderden miljoenen van de boven aangeduide buiten haar bereik vallende betaalmiddelen dienen te worden gevoegd, waardoor het totaal wel niet onder $2\frac{1}{2}$ milliard zal blijven, ja zich eerder daarboven bevinden zal. Einde Mei wijzen de beschikbare gegevens een circulatie van 2,9 milliard uit, waarmede tevens de totale omloop wordt aangegeven, aangezien noch onwettig noodgeld, noch buitenlandsche betaalmiddelen of dollarschatkistbiljetten op dit tijdstip in een omvang van beteekenis circuleerden.

In deze vijf maanden zijn weliswaar 910 miljoen Reichs- en Rentenbankbiljetten en 138 miljoen pasmunt in het verkeer gebracht, doch daartegenover 504 miljoen Goldanleihe en ander wettig noodgeld daaraan onttrokken, zoodat de statistisch vast te stellen circulatie tot einde Mei 1924 met 644 miljoen is toegenomen. Een belangrijk deel hiervan heeft ter vervanging van niet door den Staat uitgegeven betaalmiddelen gediend. Alleen het bedrag aan buitenlandsche betaalmiddelen, waarover de Reichsbank beschikt, dat met andere posten samen wordt opgevoerd onder „Diverse Activa”, vertoont in deze periode reeds een stijging van 100 à 200 miljoen goudmark, welke stijging weliswaar eerst in den loop van Mei is ingetreden. In Juni zijn de diverse activa van 460 tot 702 miljoen goudmark opgelopen. In geen geval is de vermeerdering van de circulatie tusschen einde December en einde Mei grooter geweest dan een half milliard goudmark, d. i. $\frac{1}{10}$ van de vredescirculatie en $\frac{1}{2}$ van die op het einde van 1923.

Deze cijfers zullen voldoende zijn om de hier en daar opduikende voorstellingen van inflatie, waaronder de Deutsche volkshuishouding in de eerste maanden van het jaar zou hebben geleden en die thans in een deflatie zou zijn overgegaan, tot haar juiste proporties te reduceeren.

De groothandelsprijzen vertoonen weliswaar in de maanden Januari tot April een geringe stijging:

Indexcijfer			
Maandelijksch gemiddelde	Berliner Tageblatt (115 art.)	Industrie und Handelszeitung (44 art.)	Statistisches Reichsamt (35 art.) ¹⁾
Februari	143,4	133,3	117,2
Maart	144,2	135,8	120,7
April	145,7	137,9	124,1

¹⁾ Het lage niveau van den Rijksindex wordt verklaard uit het grootere gewicht, dat daarbij aan agrarische producten wordt toegekend.

De prijsstijging ligt dus tusschen even 2 en rond 6 pCt.; bij industriele artikelen is zij geheel zonder beteekenis en vermoedelijk een reflex op de in die maanden stijgende officieuze deviezenkoersen, waarop zoo dadelijk nog wordt teruggekomen. Vanaf Mei slaan de prijzen een dalende richting in. Den eersten Juli staat het cijfer van het Statistische Reichsamt op 112,6 (voor buitenlandsche goederen 160, voor binnenlandsche, vnl. agrarische op 102).

Ongeveer tegelijk met dit tijdelijk aantrekken van de prijzen vertoonde de Mark in het buitenland een neiging tot dalen; begin April steeg hier het disagio tot 10 pCt. De meeste beoordeelaars houden deze koersbeweging voor het resultaat van een overmatige geldvermeerdering, die volgens hen ook blijkt uit de stijgende binnenlandsche prijzen. Deze meening houdt ik voor onjuist. De omvang der circulatie kon in Maart moeilijk de behoeften — indien men deze opvat in den zin van Keynes' formule $n = p (k + vk)$ —

overtreffen. De speculatieve ontarding van het economisch denken was echter nog groot genoeg om de geringe beschikbare kapitalen in onjuiste richting te sturen. De herinnering aan de groote winstkansen in den inflatietijd verleidde tot baissespeculaties in Fransche Francs, welke mislukking tot dekkingskopen dwong en verlokte bovendien wellicht ook tot operaties, gericht tegen de Reichsmark. Zoo spoedig de Reichsbank dit bespeurde heeft zij zich van de krachtigste middelen bediend, waarover een circulatiebank kan beschikken. Zij heeft een vaste grens voor haar credietverleening getrokken en daarmede handel en industrie tot enorme deviezenverkoop gedwongen, waardoor zij echter tevens den koers van de Mark in het buitenland geheel in haar macht kreeg. Met 462 miljoen goud, waarvan 210 miljoen is bezwaard ten bate der dollarschatkistbiljetten en 702 miljoen „Diverse Activa”, waaronder is begrepen het teruggekochte deel van deze 210 miljoen Mark dollarschatkistbiljetten, doch die in hoofdzaak bestaan uit deviezen, bevindt zij zich thans in het bezit van een zeer groote valutareserve, die de Mark, naar het schijnt, afdoende beveiligd, wanneer het gelukt den overgrooten invoer te verminderen en het ook dan waarschijnlijk nog onvermijdelijke invoeroverschot door buitenlandsche credieten te dekken, tot het nieuwe evenwicht tusschen behoeften en dekking is bereikt.

KURT SINGER.

AANTEEKENING.

Indexcijfers van groothandelsprijzen. — Over Juni valt practisch geen verandering in het totaal indexcijfer te registreeren, aangezien het slechts met 4 punten steeg tot 4531. Aan het eind van December 1923 bedroeg het totaal 4580, zoodat het afgelopen halfjaar een netto-daling van 49 punten te zien geeft. De schommelingen waren niet groot; het hoogste punt, aan het eind van Februari, was 4668 en het laagste, dat eind Mei bereikt werd, was 4527 punten. Ook de veranderingen van de afgelopen maand waren gering; de grootste wijziging was een stijging van 11 punten in de delfstoffengroep, zoodat ook blijkt uit de volgende — aan „The Economist” ontleende — tabel.

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen indexcijfer
Basis (gemidd. 1901—5) . . .	500	300	500	400	500	2200	100,0
Einde Juli 1914	579	352	616 $\frac{1}{2}$	464 $\frac{1}{2}$	553	2565	116,6
„ Nov. 1918	1289	782 $\frac{1}{2}$	1848	903	1389 $\frac{1}{2}$	6212	282,6
„ Dec. 1921	921 $\frac{1}{2}$	636	1106	762	931 $\frac{1}{2}$	4357	198,0
„ Dec. 1922	861	706	1184 $\frac{1}{2}$	705	807 $\frac{1}{2}$	4264	193,8
„ Juni 1923	815 $\frac{1}{2}$	773 $\frac{1}{2}$	1177 $\frac{1}{2}$	773 $\frac{1}{2}$	761	4301	195,5
„ Juli „	819 $\frac{1}{2}$	756	1115 $\frac{1}{2}$	744 $\frac{1}{2}$	746 $\frac{1}{2}$	4182	190,1
„ Aug. „	828 $\frac{1}{2}$	762 $\frac{1}{2}$	1119	734	744	4188	190,4
„ Sept. „	823	782	1214 $\frac{1}{2}$	732 $\frac{1}{2}$	745	4297	195,3
„ Oct. „	823	777	1220 $\frac{1}{2}$	756	743 $\frac{1}{2}$	4320	196,4
„ Nov. „	831	797 $\frac{1}{2}$	1393 $\frac{1}{2}$	770	749	4541	206,4
„ Dec. „	853	815 $\frac{1}{2}$	1382 $\frac{1}{2}$	774	755	4580	208,2
„ Jan. 1924	909 $\frac{1}{2}$	845 $\frac{1}{2}$	1349	789	769	4662	211,9
„ Febr. „	899	859	1308	819	783	4668	212,2
„ Mrt. „	897 $\frac{1}{2}$	843 $\frac{1}{2}$	1313 $\frac{1}{2}$	805	780 $\frac{1}{2}$	4640	210,9
„ Apr. „	904	802 $\frac{1}{2}$	1364	788	778 $\frac{1}{2}$	4637	210,8
„ Mei „	912	730 $\frac{1}{2}$	1357 $\frac{1}{2}$	753	774	4527	205,8
„ Juni „	914	736 $\frac{1}{2}$	1347	764	769 $\frac{1}{2}$	4531	205,9

De eerste groep der voedingsmiddelen gaf een stijging voor tarwe en meel te zien, welke gedeeltelijk te niet werd gedaan door dalingen van gerst en aardappelen. Thee is oorzaak van het grootste deel van de stijging in de tweede groep. Een kleine verhoging der boterprijzen werd geneutraliseerd door een verdere daling van suiker. In de weefstoffengroep noteert Amerikaansche katoen lager; Egyptische katoen is evenwel duurder geworden, zoodat katoenen garens als doek noteeren lager. Zijde is verder ge-

daald, hennep en jute zijn gestegen. De veranderingen in de delfstoffengroep beperkten zich tot de niet-ijzerhoudende metalen; zoowel lood als tin waren iets hooger dan een maand geleden. De eenige wijziging van beteekenis in de laatste groep was een daling voor indigo.

Gaat men de wijziging in de noteering van ieder artikel afzonderlijk sinds December 1923 na, dan blijken slechts een paar artikelen oorzaak van de daling, waarmede het halfjaar sluit.

De achteruitgang der suikerprijzen, ten gevolge van het tot op de helft verminderde recht, heeft de tweede groep met 79 punten doen verminderen. Ook varkensvleesch en boter sluiten lager, maar alle andere voedingsmiddelen zijn in prijs gestegen. Van de weefstoffen noteren Amerikaansche katoen en zijde aanzienlijk lager. Deze dalingen doen de algemeene stijging in andere richting te niet. De delfstoffen geven weinig verandering te zien, met uitzondering van de daling van 12 punten voor ruw-ijzer. De niet-ijzerhoudende metalen sluiten vrijwel onveranderd, na aanzienlijke schommelingen gedurende het halfjaar. De stijging der petroleum-prijzen in Maart is de eenige belangrijke gebeurtenis in de laatste groep.

Zooals gewoonlijk volgt hier een overzicht van de wijziging sedert het uitbreken van den oorlog.

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal
Juli 1914....	100	100	100	100	100	100
December 1918....	226	222	293	186	241	236
December 1921....	159	180	180	164	168	170
December 1922....	149	200	193	152	146	166,2
Juni 1923....	141	220	191	167	137	167,7
Juli "....	141	215	181	160	135	163,1
Augustus "....	143	216	182	158	134	163,3
September "....	142	222	197	158	134	167,6
October "....	142	220	198	163	134	168,4
November "....	144	226	226	166	135	177,0
December "....	148	231	225	167	136	178,6
Januari 1924....	157	241	219	170	139	181,8
Februari "....	155	244	212	176	142	182,0
Maart "....	155	240	213	173	141	181,0
April "....	156	228	221	170	141	180,8
Mei "....	157	208	220	162	140	176,5
Juni "....	158	210	219	164	139	176,6

De stijging van 76,6 pCt. boven Juli 1914 staat tegenover 67,7 pCt. aan het eind van Juni 1923.

De eerste groep en de weefstoffen zijn aanzienlijk hooger dan om dezen tijd van het vorig jaar, maar de tweede groep en de delfstoffen zijn lager, terwijl de diversen nagenoeg onveranderd zijn.

Datum	Algemeen index-cijfer van „the Economist“	Gem. ponden-koers over de afg. maand	Herleid index-cijfer
Januari 1914.....	119,2	12,11%	119,6
December 1918.....	277,0	11,19	256,6
December 1921.....	198,0	11,42	187,2
December 1922.....	193,8	11,55%	185,3
Juni 1923.....	195,5	11,79	190,8
Juli ".....	190,1	11,68	183,8
Augustus ".....	190,4	11,59	182,7
September ".....	195,3	11,56	186,9
October ".....	196,4	11,56	187,9
November ".....	206,4	11,53	197,0
December ".....	208,2	11,47	197,7
Januari 1924.....	211,9	11,39	199,8
Februari ".....	212,2	11,51	202,2
Maart ".....	210,9	11,58%	202,3
April ".....	210,8	11,69	204,0
Mei ".....	205,8	11,67	198,8
Juni ".....	205,9	11,55	196,9

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. (Disc. Wissels. 5 24 Jan. '24)	Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
Bk. (Bel. Binn. Eff. 5 24 Jan. '24)	N. Bk. v. Denem. 7 17 Jan. '24
(Vrsch. in R.C. 6 24 Jan. '24)	Zweedsche Rbk 5 8 Nov. '23
Javasche Bank ... 3 1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 7 9 Nov. '23
Bank van Engeland 4 5 Juli '23	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbk. 10 29 Dec. '23	slowakijë ... 6 27 Mei '24
Bank v. Frankrijk 6 17 Jan. '24	N. Bk. v. O'rijk 12 4 Juni '24
Belgische Nat. Bnk. 6 14 Feb. '24	Hong. Bank .. 18 5 Juli '23
Fed. Res. Bank N.Y. 3 11 Juni '24	Bank v. Italië. 5 11 Juli '22
Bank van Spanje .. 5 23 Mrt. '23	Z.-Air. Res. bnk 6

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto (3 mnd.)	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
12 Juli '24	3 1/8	2 1/2 1)	3 1/2 - 5/8	—	—	2 - 1/4 1
7-12 J. '24	3 1/4 - 1/2	2 1/2	3 1/8 - 5/8	—	—	2 - 3/4
30 J.-5 JI. '24	3 1/4 - 1/8	2 1/2 - 3	3 1/8 - 3 1/8	—	—	2 - 3/4
23-28 „ '24	3 1/4	3	3 - 3/4	—	—	2 - 1/4
9-14 J. '23	3 1/4 - 1/2	3 - 1/2	3 1/8 - 3/4	—	—	4 1/2 - 6 1/4
10-15 J. '22	—	1 1/2 - 2 1/2	1 7/8 - 2 1/8	—	—	2 1/4 - 4 1/2
20-24 JI. '14	3 1/8 - 3/16	2 1/2 - 3 1/4	2 1/4 - 3/4	2 1/8 - 1/2	2 1/4	1 3/4 - 2 1/2

1) Noteering van 11 Juli.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Londen kon zich deze week plotseling van de flauwe stemming der laatste weken losmaken en liep tot 11,56 1/2 op. Daarentegen waren Dollars regelmatig vrij sterk aangeboden. Parijs en België waren Maandag zeer vast, maar bleven daarna zeer stabiel omstreeks 13,50 en 12,—. Ook Skandinavië was vrijwel onveranderd met uitzondering van Kopenhagen, dat aanvankelijk nog sterk aangeboden werd. Alleen Zwitserland was doorlopend zeer vast en liep aan het einde der week in enkele dagen meer dan een gulden omhoog. Buenos Aires iets vaster. Batavia regelmatig beter. Slot ca. 97.

15 Juli 1924.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Berlijn *)	Weenen *)	Parijs *)	Brussel **)	New York **)
7 Juli 1924	11.47 1/2	0.00063 1/4	0.0037 1/2	13.47 1/2	11.87 1/2	2.64 1/8
8 „ 1924	11.48 1/2	0.00063 1/4	0.0037 3/8	13.60	11.98	2.64 7/8
9 „ 1924	11.49 1/2	0.00063 1/4	0.0037 1/2	13.52 1/2	11.92	2.64 7/8
10 „ 1924	11.50 1/2	0.00063 1/4	0.0037 3/8	13.52 1/2	11.96	2.64 7/8
11 „ 1924	11.55 1/2	0.00063 1/4	0.0037 3/8	13.55	11.99 1/2	2.65 1/8
12 „ 1924	—	—	—	—	—	—
Laagste d.w. 1	11.46	0.00062 3/4	0.0037 1/2	13.20	11.70	2.64 5/8
Hoogste „ „ 1	11.56 1/2	0.00063 1/4	0.0037 3/8	13.75	12.05	2.65 1/4
4 Juli 1924	11.49 1/2	0.00063 1/4	0.0037 1/2	13.55	11.91 1/2	2.65 9/10
27 Juni 1924	11.51	0.00063 1/4	0.0037 5/8	14.05	12.26	2.65 1/2
Muntpariteit	12.10	59.26)	50.41	48.—	48.—	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.
2) Gulden per milliard Mark. 3) Gulden per 100 Mark.

Data	Stockholm *)	Kopen- hagen *)	Chris- tiantia *)	Zwit- serland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
7 Juli 1924	70.20	41.90	35.40	47.30	34.90	96 1/8 - 5/8
8 „ 1924	70.30	42.—	35.35	47.32 1/2	35.15	96 1/8 - 3/4
9 „ 1924	70.40	42.17 1/2	35.30	47.40	35.05	96 1/2 - 3/4
10 „ 1924	70.50	42.25	35.25	47.82 1/2	35.—	96 1/2 - 1/8
11 „ 1924	70.50	42.40	35.30	48.02 1/2	35.—	96 1/8 - 1/8
12 „ 1924	—	—	—	—	35.10	96 1/2 - 97
L'ste d. w. 1)	70.—	41.80	35.10	47.22 1/2	34.80	96 1/8
H'ste „ „ 1)	70.55	42.50	35.80	48.35	35.30	97
4 Juli 1924	70.40	42.25	35.55	47.30	34.90 2	96
27 Juni 1924	70.60	44.20	35.90	47.12 1/2	35.70 3	96 1/2 - 96 3/8 3
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.
2) Noteering van 5 Juli. 3) Idem van 23 Juni.

DE SURINAAMSCHE BANK.
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
14 Juni 1924..	1.142	1.432	817	1.107	435
7 " 1924..	1.144	1.515	713	1.110	425
31 Mei 1924..	1.154	1.536	874	1.115	429
24 " 1924..	1.159	1.328	1.071	1.101	419
17 " 1924..	1.142	1.366	1.016	1.099	438
16 Juni 1923..	1.201	1.650	1.101	1.186	535
25 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluippost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.
BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes			Dekningsperc. ¹⁾
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.	
9 Juli 1924	128.269	127.270	293.686	27.000	249.620	
2 " 1924	128.266	127.801	292.115	27.000	248.373	
25 Juni 1924	128.261	126.509	290.316	27.000	246.198	
18 " 1924	128.235	125.487	291.808	27.000	247.970	
11 Juli 1923	127.623	126.410	290.155	27.000	245.856	
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—	

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekningsperc. ¹⁾
9 Juli '24	48.057	69.950	9.928	110.875	20.749	17,17
2 " '24	54.222	95.356	18.392	140.186	20.215	13,31
25 Juni '24	47.587	81.092	19.593	112.703	21.502	16,25
18 " '24	48.667	71.224	11.329	113.236	22.498	18,06
11 Juli '23	46.839	69.702	11.597	107.982	20.963	17,53
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52,96

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHE RIJKS BANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in billiarden (duizenden biljoenen) Mark.

Data	Metaal	Daarv. Goud	Waarv. b. Buitt. circ.bkn ¹⁾	Kassenscheine	Circulatie	Dekningsperc. ²⁾
30 Juni '24	0,486	0,462	0,030	698	1.097.309	0,06
23 " '24	0,486	0,462	0,030	752	891.346	0,08
14 " '24	0,461	0,448	0,016	849	923.583	0,09
7 " '24	0,455	0,442	0,016	864	954.249	0,09
30 Juni '23	19,9	0,717	0,140	2,867 ⁴	17,291 ⁴	17
23 Juli '14	1,7	1,357	—	0,065 ³	1,9 ³	93

Data als boven.	Wissels			Rentenbank-scheine	Rek. Courant ⁶⁾	Darl. kas-sensch. ⁷⁾
	Totaal	Handels-wissels	Schatkist-papier			
	1.897.959	1.897.959	—	278.188	1.162.254	0,700
	1.867.952	1.867.952	—	474.291	1.677.804	0,750
	1.954.048	1.954.048	—	413.323	1.587.289	0,850
	1.952.925	1.952.925	—	333.973	1.313.497	0,900
	25,253 ⁴	6,914 ⁴	18,339 ⁴	—	9,953 ⁴	2,879 ⁴
	0,751 ³	0,751 ³	—	—	0,944 ³	—

¹⁾ Onbelast. ²⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine. ³⁾ In milliarden. ⁴⁾ In biljoenen. ⁵⁾ Waarv. in Rentenmark, uitgedrukt in papierm. op 7 juni 1.131.571 billiard; op 14 juni 1.111.364 bill.; op 23 juni 1.043.834 bill.; op 30 juni 1.057.554 bill. ⁶⁾ Idem: op 7 juni 467.937 bill.; op 14 juni 585.669 bill.; op 23 juni 606.105 bill.; op 30 juni 388.327 bill.

BANK VAN FRANKRIJK.
Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitentl.	Zilver	Te goed in het Buitentland	Buit. gew. voorsch. ald. Staat
10 Juli '24	5.543.284	1.864.321	299.870	573.444	23.000.000
3 " '24	5.543.219	1.864.321	299.803	573.230	23.100.000
26 Juni '24	5.543.134	1.864.321	299.722	571.022	23.000.000
12 Juli '23	5.537.784	1.864.345	293.518	566.201	23.600.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Belee-ningen	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
	4.864.021	9.212	2.772.985	40.224.979	2.201.242	15.236
	4.726.673	9.250	2.602.536	40.115.648	2.205.677	14.793
	3.696.983	9.250	2.641.043	39.664.662	2.137.256	13.386
	3.311.798	19.378	2.162.261	37.400.059	2.049.592	25.747
	1.541.980	—	768.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.
Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitnl. sald	Beleen. van buit.l. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. partic.
10 Juli '24	354.070	—	—	1657.877	7.609.100	193.762
3 " '24	354.613	84.653	480.000	1710.171	7.582.979	225.631
26 Juni '24	355.257	84.653	480.000	1710.736	7.524.223	230.263
19 " '24	355.049	84.653	480.000	1695.198	7.519.789	193.762
12 Juli '23	349.886	—	—	794.308	6.860.012	209.530

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.
FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F. R. Notes in circula-tie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitentl.		
25 Juni '24	3.155.570	2.156.584	—	115.833	1.843.922
18 " '24	3.157.641	2.161.211	—	114.503	1.851.842
11 " '24	3.154.455	2.128.593	—	105.047	1.870.518
4 " '24	3.125.092	2.137.572	—	99.827	1.884.039
27 Juni '23	3.110.744	2.092.981	—	91.735	2.226.954

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-tings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-tings-perc. ²⁾
25 Juni '24	395.165	2.108.459	111.420	79,8	82,8
18 " '24	408.702	2.135.476	111.472	79,2	82,1
11 " '24	420.373	2.086.879	111.442	79,7	82,4
4 " '24	457.052	2.041.134	111.456	79,6	82,2
27 Juni '23	979.188	1.936.599	109.427	74,6	76,9

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischebare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
18 Juni '24	749	16.870.782	1.596.232	16.391.790	4.379.316
11 " '24	749	16.796.486	1.539.492	16.212.777	4.347.826
4 " '24	749	16.662.339	1.489.196	15.984.201	4.326.320
28 Mei '24	749	16.610.180	1.446.754	15.814.878	4.322.630
20 Juni '23	774	16.480.981	1.397.116	15.345.429	3.995.750

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 14 Juli 1924.

De nadering van de conferentie te Londen, te zamen met het vooruitzicht op de zomervacantie, heeft de stemming op de internationale beurzen zooal niet bepaald lusteloos, dan toch zeer kalm doen worden. De onrust, welke aanvankelijk was ontstaan in verband met de ontstemming te Parijs omtrent het memorandum van MacDonald, was spoedig verdwenen door het tegenbezoek van den Engelschen Prime Minister aan Herriot en de beurs hielt zich derhalve onledig met het beschouwen van de kansen der conferentie als zoodanig, waarbij het oordeel niet vertroebeld werd door gekwetste gevoeligheid of door vrees omtrent een praedomineeren van Groot-Britannië. Over het algemeen is het gevoelen op de fondsenmarkt van Parijs nogal optimistisch, al ontveinst men zich niet, dat er nog geweldige moeilijkheden te overwinnen zijn en dat een mogelijke overeenstemming in het beste geval toch nog niet dadelijk vruchten zal afwerpen, waarvan Frankrijk in financieel en economisch opzicht zal kunnen profiteeren. Doch de beurs verdisconteert ook reeds de mogelijkheden op een verre toekomst. Zoo is het te verklaren, dat de cijfers, welke onlangs bekend zijn geworden met betrekking tot de aanstaande begrooting, geen drukkenden invloed hebben uitgeoefend. Vermoedelijk zal het budget voor het jaar 1925 een deficit van een milliard Francs aanwijzen, terwijl de schuldenlast met een totaal van 10 milliard zal moeten toenemen. Hiertegenover staan echter sommige factoren, welke mogelijk in de toekomst een tegenprestatie zullen kunnen vormen. Zoo is b.v. de heer Franklin Bouillon als president van de Kamercommissie voor buitenlandsche zaken benoemd en waar deze heer persoonlijke relaties met

de Turksche regeering in Angora onderhoudt, verwacht men ter beurze niet alleen een verhooging van het Fransche prestige tegenover Turkije, doch ook voordeelen in klin-kende munt. Ook op de wisselmarkt is men zeer rustig gestemd gebleven. De buitenlandsche wisselkoersen hebben slechts weinig gevarieerd en al was de vraag naar buitenlandsche betaalmiddelen op sommige dagen vrij groot, per saldo zijn de fluctuaties zoodanig gebleven, dat een zekere stabiliteit voor den Franc onbetwistbaar valt op te merken. Daarbij komt, dat de geldmarkt zeer ruim is en dat de jongste liquidatie vlot is verlopen. Groote engagementen zijn echter in geen enkel geval aangegaan: behalve de hierboven reeds genoemde factoren heeft ook gedurende de afgelopen week het vooruitzicht op drie achtereenvolgende beursvacantiedagen (in aansluiting aan den 14den Juli) een remmenden invloed uitgeoefend.

Ook te Londen is de handel uitermate beperkt gebleven. De zoo heftig besproken verhooging van het bankdisconto is gedurende de afgelopen week nog niet doorgevoerd, zoodat hier en daar reeds de meening heeft postgevat, dat de opperste financieele leiding hiertoe voorloopig niet zal overgaan. Niettemin zijn de geldkoersen in de vrije markt niet onaanzienlijk opgelopen. De jongste aanbidding van £ 30.000.000 driemaands schatkistwissels en 4 pCt. schatkistbonds heeft als resultaat gehad een inschrijving van £ 61.060.000, waarbij de wissels werden geplaatst tegen een disconto van £ 3,9,6 tegen £ 3,6,5½ een week geleden. In drie weken tijds is het disconto met 10 sh. 2½ d. gestegen, hetgeen als bewijs mag gelden voor het feit, dat in vele kringen aan de sterke mogelijkheid van een discontoverhoging wordt geloofd. Tegelijkertijd is de sterlingkoers, vooral onder de stimulerende aankopen van Amerikaanse zijde, sterk gestegen. Wellicht moet dit in verband worden gebracht met de publicatie van de resultaten der banken over het eerste halfjaar. De uitgekeerde dividenden zijn als regel geheel gelijk aan die van het vorig jaar, doch de omvang van de behandelde zaken is in de meeste gevallen sterk toegenomen, hetgeen op een herstel van handel en industrie wijst. Vooral voorschotten aan cliënten en geaccepteerde wissels vertoonen aanmerkelijken vooruitgang, waarbij weliswaar het percentage ten opzichte van de deposito's is toegenomen, doch niet zoodanig, dat eenige ongerustheid hieruit behoeft te ontstaan. Ook de spoorwegontvangsten zijn vrij bevredigend. Op zich zelve vertoonen de vier groote systemen wel een vermindering in vergelijking met het eerste halfjaar van 1923, doch hierbij moet niet uit het oog worden verloren, dat het eerste kwartaal een staking van spoorwegarbeiders, van havenarbeiders en een tramstaking te Londen te aanschouwen heeft gegeven. Er valt dan ook een opgaande lijn in de spoorwegontvangsten te constateeren. Bijzonder verheugend heeft het gewerkt, dat het zeer groote importsaldo van Mei jl. in Juni sterk is teruggelopen. De importen zijn verminderd van £ 122 miljoen tot £ 88 miljoen, de exporten slechts van £ 70 miljoen tot £ 62 miljoen. Op zich zelve behoeft een groot import-saldo niet onrustwekkend te zijn, omdat de verhoogde invoer, vooral indien deze grondstoffen en tot op zekere hoogte ook voedingsartikelen betreft, in zich zelve de remedie van lateren verhoogden uitvoer kan bergen, doch het spreekt vanzelf, dat in een tijdperk van min of meer groote onrust ten aanzien van het nationale betaalmiddel een klein importsaldo steeds een beteren indruk maakt. Dit alles, gevoegd bij de niet ongunstige verwachtingen omtrent de conferentie heeft de beurs een vast aspect gegeven, hoewel ook hier de omzettingen tot een minimum beperkt zijn gebleven. Teleurstelling hebben de berichten omtrent de revolutionaire beweging in Brazilië op de markt voor staatsfondsen gewekt, te sterker, omdat juist korten tijd geleden de speciale Britsche commissie in haar rapport omtrent het herstel van de Braziliaansche financiën een zeer optimistischen geest heeft geademd.

Te Berlijn heeft de markt een verdeelden loop gehad. In den aanvang der berichtperiode was de tendens vrij vast, voornamelijk ook in verband met de ruimere geldmarkt. Als gevolg van het feit, dat vlottende middelen bij voorkeur als „kort” geld worden aangeboden, is in de laatste dagen geld ter beurze verkrijgbaar geweest à ¼ tot ½ %/100 per dag, d.w.z. à 9 tot 18 pCt. per jaar. In sommige gevallen is de rente op de vrije geldmarkt derhalve lager dan de discontovoet der Rijksbank. In verband hiermede heeft de „Stempelvereniging” te Berlijn dan ook de credit-rente voor direct opvraagbare deposito's van 8 tot 6 pCt. 's jaars verlaagd. Dit heeft voorbijgaand een stimulans voor de beurs verschaft, waarvan echter in de eerste plaats sommige vaste-rente dragende stukken hebben geprofiteerd, als gevolg van de nog steeds bestaande hoop op een „Aufwer-

tung” van staats-obligaties. Van het thans bestaande animo voor dergelijke obligaties heeft men o. a. deze week gebruik gemaakt om een poging tot ergerlijke misleiding te ondernemen. Aan de bladen werd nl. een mededeeling verzonden, welke op het eerste gezicht den indruk moest wekken, dat zij officieel van het ministerie van financiën afkomstig was, inhoudende, dat de K-schatkistbiljetten, welke indertijd in betaling zijn gegeven aan hen, die aanspraak konden maken op schadeloosstelling door het Rijk, op een hoogere aflossing zouden kunnen rekenen. Het bedrag is zeer spoedig ontdekt, zoodat het beursbestuur verlof heeft gegeven tot annuleering van eventueel tot een hooger koers afgesloten beurstransacties, doch het teekent wel den tegenwoordigen toestand in Duitschland, als men weet, dat er tamelijk belangrijke omzettingen in de bedoelde schatkistbiljetten plaats hebben gevonden tot koersen, welke ongeveer 80 pCt. boven het vorig niveau lagen. De aandelenmarkt echter was bijna verlaten. Men stelt er veelal prijs op, eventueel beschikbare middelen niet in aandelenbezit vast te leggen en gaat zelfs vaak tot realisatie over, zelfs indien de koersen hiertoe allermint uitlokken. Deze laatste omstandigheid is deze week aanleiding geworden tot interverneeren van de zijde der banken, een actie, waartoe reeds eenige weken geleden in principe besloten was, doch waartoe men tot nu toe nog niet zijn toevlucht had genomen. Het gevolg is geweest een zeer licht herstel in de gesteunde fondsen. Grooter levendigheid echter heeft de interventie niet te voorschijn kunnen roepen.

Te New York is de markt wederom niet ongeanimeerd geweest, ondanks de niet zeer geruststellende berichten, welke uit de kringen van handel en industrie bekend worden gemaakt. De discontoverlaging heeft tot nu toe geen stimulerende werking uitgeoefend. Het prijsniveau is blijven dalen en de levendigheid in de nijverheid is geenszins toegenomen. De productie van ruw ijzer is afnemend en ook de verzendingen per spoor van diverse goederen hebben lang niet meer den omvang als bij den aanvang van het jaar. Hiertegenover heeft de stand van den oogst betere vooruitzichten in het leven geroepen. Behalve voor mais is de raming of hooger dan die van den overeenkomstigen tijd van het vorig jaar of valt er slechts een onbetekenend verschil te constateeren. Men hoopt dan ook in de Unie, dat de periode na de presidentsverkiezing weer grooter bedrijvigheid te aanschouwen zal geven en deze overweging is, tezamen met de geringe omzettingen, voldoende om het koersniveau niet aanmerkelijk te doen dalen.

Ten onzent heeft de beleggingsmarkt opnieuw blijk gegeven van een zeer vaste stemming althans voor binnenlandsche staats- en gemeentelijke leeningen. Daarentegen waren verschillende buitenlandsche soorten sterk gedrukt, in het bijzonder Mexicaansche en Braziliaansche papieren. De eerste werden aangeboden in verband met de stagnatie in de couponbetaling; de tweede als gevolg van de reeds vermelde in Brazilië uitgebroken revolutie, waarvan het verloop zich moeilijk laat voorzien.

	7 Juli	11 Juli	14 Juli	Rijzing of daling
6 % Nederland 1922	99 1/10	99 1/2	99 1/2	+ 7/10
5 % „ „ 1918	88 1/2	88 15/16	88 1/8	+ 1/8
4 1/2 % „ „ 1916	90	89	89 1/10	— 15/10
4 % „ „ 1916	80 15/16	80 15/10	80 15/10	—
3 1/2 % „ „	74 1/4	74 1/4	74 1/2	+ 1/4
3 % „ „	65 1/4	65 11/10	66	+ 1/4
2 1/2 % Cert. N. W. S.	53 1/10	53 1/8	52 7/8	— 3/10
7 % Oost-Indië 1921	102 1/4	101 15/16	102 1/8	— 1/8
6 % „ „ 1919	98 1/4	98 1/4	98 7/8	+ 5/8
5 % „ „ 1915	93 3/8	93 1/2	93 3/8	+ 1/4
5 % Rusland 1906	4 1/10	4 1/8	4 1/4	+ 3/10
4 % Rusl. bij Hope & Co.	5 9/10	5 1/4	—	+ 3/10
4 % Japan 1899	61 1/8	—	—	—
5 % Brazilië 1895	52 1/4	50	—	— 2 1/4
8 % San Paulo 1921	98 1/10	95 15/10	91 1/4	— 6 15/10
6 % Amsterdam 1920	99 1/2	100 1/4	—	+ 1/2
7 % Rotterdam 1920	101 7/8	101 1/2	101 1/10	— 9/10

De aandelenmarkt heeft een verdeeld aanzien gehad. Zeer opgewekt waren *rubberfondsen*. De prijs van het product te Londen is plotseling vrij sterk gemonteerd en deze omstandigheid, gevoegd bij de niet ongunstige statistische positie van het artikel, heeft de aandacht op de betrokken aandelen gevestigd. Bij levendigen handel konden alle rubbersoorten belangrijke koerswinsten behalen.

De *tabaksmarkt* daarentegen heeft een afwijkend beeld vertoond. Ondanks de als gunstig beschouwde resultaten van de tot nu toe gehouden inschrijvingen, viel hier een klein aanbod te constateeren, waardoor een licht verlies voor de meeste fondsen niet te vermijden was.

Op de *petroleumaafdeeling* bleken aandelen Koninklijke

aangehouden, vermoedelijk op winstnemingen van de zijde van hen, die met goedkoopere claims op de nieuwe aandelen hadden ingeschreven. Daarentegen konden Coensols in koers verbeteren, toen bleek, dat de nieuwe Koemeensche wetten aanvankelijk wat al te pessimistisch beoordeeld waren.

Mijnwaarden bleken goed gevraagd, o.a. voor aandelen Redjang Lebong en Oost-Borneo, ook voor Indische rekening.

De suikermarkt bewoog zich vrijwel op onveranderd niveau, behalve voor aandelen H. V. A., in welk fonds zich een nogal uitgebreide contramirnepositie bevond, welke in den loop van de berichtperiode grootendeels werd geliquideerd.

Industriele aandelen waren zeer stil en zonder opvallende fluctuaties. Alleen aandelen Van Berkel's Patent noteerden aanmerkelijk hooger, hetgeen echter in verband stond met de door de afstempeling lager geworden nominale waarde.

Bankaandelen konden hun koersen verbeteren; aandelen Rotterdamsche Bankvereniging werden in zeer veel geringer mate omgezet, hoewel de steun ter beurze nog steeds is blijven bestaan. De koers kon zich op onveranderd niveau handhaven.

	7 Juli	11 Juli	14 Juli	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	122	122½	123	+ 1
Incasso Bank	94	94¾	95	+ 1
Koloniale Bank	160½	158½	161	+ ½
Ned. Handel-Mij. cert. v. a. a. d.	122½	121½	121½	- 1
Rotterd. Bankvereniging . . .	86½	86½	86½	-
Van Berkel's Patent	38	53¾	55	+ 17 1
Gouda Kaarsen	11	13¼	13¼	+ 2½
Holl. Draad- en Kabelfabriek . .	44	43 1/16	46	+ 2
A. Jurgens' Ver. Fabr. g. a. a. d.	48½	50	48½	+ ¼
" " " pr. a. a. d.	57½	57	57	- ½
Leerda Glasfabriek	22½	22 1/8	22	- ¼
Philips' Gloeilampenfabriek . . .	272½	270½	271	- 1½
Vereenigde Blikfabriek	82 1/2	86½	—	+ 4½
Veren. Chemische Fabrieken . . .	40	36¾	36¾	- 3¼
Compania Mercantil Argent. . . .	15	15½	17½	+ 2½
Cultuur-Mij. d. Vorstenland . . .	158½	157½	159½	+ 1½
Handelsverg. Amsterdam	457½	455½	463½	+ 6½
Handelsverg. Reiss & Co.	33	31	31½	- 1½
Int. Crediet- en Handelsverg. . .				
Rotterdam	186	184½	186 1/8	+ ½
Linde Teves & Stokvis	81½	83	81 1/8	- 1/8
Redjang Lebong Mijnb.-Mij.	182½	196	197 1/2	+ 15
Gecons. Holl. Petroleum-Mij. . . .	149½	156½	158	+ 8½
Kon. Petroleum-Mij.	353½	349½	346½	- 7½
Phoenix Oil	92½	91¼	90 1/8	- 2 3/8
Amsterdam-Rubber-Mij.	130½	135 1/8	141 5/8	+ 11 5/8
Kendeng Lemboe	174	177	182 3/4	+ 8¾
Oost-Java-Rubber-Mij.	195	203 7/8	212	+ 17
Deli-Batavia Tabak Mij.	300	302½	302½	+ 2½
Deli-Maatschappij	351	350	346½	- 4½
Senembah-Maatschappij	310	305	305	- 5

¹ na afstempeling der aandelen.
Scheepvaart-aandelen waren verlaten, behalve voor de Indische lijnen, waarin geringe omzetten tot hooger koers voorkwamen.

	7 Juli	11 Juli	14 Juli	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	70½	68 1/2	67	- 3½
" " " „gem.eig.	57½	55½	—	- 2
Hollandsche Stoomboot-Mij.	17	17	—	—
Java-China-Japan-Lijn	83	83½	84	+ 1
Kon. Hollandsche Lloyd	7½	7	7½	+ ¼
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	64	62	63½	- ½
Konink. Paketvaart-Mij.	136½	137	138	+ 1½
Maatschappij Zeevaart	68	64	65	- 3
Nederl. Scheepvaart-Unie	120	118½	120	-
Nievelt Goudriaan	83	84½	—	+ 1½
Rotterdamsche Lloyd	114½	117	119	+ 4½
Stoomv.-Mij. „Nederland”	131½	133½	135	+ 3½
" " „Noordzee”	21	20½	20	- 1

De Amsterdamsche markt was over het algemeen vast, volgens de aanwijzingen van Wallstreet.

	7 Juli	11 Juli	14 Juli	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	68	69 3/4	69 15/16	+ 1 15/16
Anaconda Copper	65 3/8	66¾	65 1/10	- 2/10
Studebaker Corp.	95	100 3/8	101½	+ 6½
Un. States Steel Corp.	107½	106	107½	-
Achison Topeka	110 1/8	110 9/16	110 7/16	+ 5/16
Erie	29¾	30¼	31	+ 1 1/2
Southern Pacific	100½	—	—	—
Union Pacific	146½	145½	145½	- 1
Int. Merc. Marine orig. gev.	97 1/32	97 1/16	97 1/32	+ 1/16
" " " " pref.	37 11/16	37 7/8	36¾	- 15/16

De goldmarkt is onveranderd zeer ruim gebleven; prolongatie was gedurende de geheele berichtperiode à 2½ pCt. verkrijgbaar.

**GOEDERENHANDEL.
GRANEN.**

14 Juli 1924;

Tarwe. De toestand werd deze week geheel beheerscht door het oogstrappot van Washington. Na het zeer slechte rapport van Juni had men algemeen een verbetering der cijfers verwacht, gezien de voortdurend gunstige wekelijkse weerrapporten. Een groot deel van de wintertarwe is reeds binn en de opbrengst valt over het algemeen mede. De verbetering der cijfers in het Regeeringsrapport is dan ook gekomen; de raming van den oogst van wintertarwe is 543 millioen bushels tegen 509 mill. een jaar geleden, terwijl voor de zomertarwe het cijfer op 197 millioen gesteld werd tegen 184 millioen in het Regeeringsrapport. Inderdaad een groote vooruitgang, zoo groot, dat er zelfs een vergissing in de raming van een maand geleden kwam. Merkwaaardig is voorts, dat verleden maand de lage schatting van den oogst van wintertarwe als een groote verrassing kwam, getuige het feit, dat die circa 8 pCt. lager was dan de laagste particuliere raming. Voor Juli hebben nu alle particuliere schatters hun ramingen verlaagd met 14 tot 34 millioen bushels, maar daar het Washington-rapport de opbrengst op 40 millioen meer stelt dan een maand geleden, is het gevolg, dat nu de regeeringsraming verreweg de hoogste is, althans wat wintertarwe betreft. Voor zomertarwe is er geen belangrijk verschil tusschen de officieele en de particuliere ramingen. Men zou een flauwe tarwemarkt verwacht kunnen hebben na de publicatie van het Officieele rapport, maar integendeel was de eerstvolgende markt vast en ook verder is de stemming vast gebleven. Blijkbaar had men met een groote verbetering der cijfers terdege rekening gehouden en waren er andere oorzaken, die een terugloopen der prijzen verhinderden. In de eerste plaats is de zichtbare voorraad nog steeds aan het verminderen, al zijn de cijfers bij andere jaren vergeleken nog zeer groot. De aanvoer van Canadeesche tarwe is zeer groot voor den tijd van het jaar, maar het stemt juist tot vastheid, dat deze groote aanvoeren geen ophooping geven. Blijkbaar heeft de wereld deze tarwe noodig en men komt weer terug op dezelfde vraag, die wij de vorige week stelden, wat zal tenslotte de volgende Canadeesche oogst zijn? De vorige week vermeldde wij, dat volgens een berekening circa 1/3 van de behoefte van Europa, door Canada moest verschaft worden. Nu is, zooals men weet, de oogst een paar weken te laat, wat in het najaar hoogst ernstige gevolgen zou kunnen hebben, indien was maar al te vaak geschied, nog voor de oogst binnen is „killing” vorst intreedt. De vooruitzichten van den oogst aan de Pacific kust zijn bepaald slecht, maar verder Oostelijk zijn ze niet ongunstig, vooral omdat er kort geleden regen gevallen is in vele streken, die daaraan groote behoefte hadden. Deze regen werd voorafgegaan door groote hitte, die wel geen goed gedaan zal hebben. Enkele streken hebben nog van droogte te lijden. Cijfers betreffende den Canadeeschen tarweoogst hebben in dezen tijd van het jaar nog slechts geringe waarde, daar ze al te vaak herzien moeten worden. Die men hoort duiden wel een zeer veel lagere opbrengst aan dan een jaar geleden.

In Europa zijn de markten aanvankelijk kalm geweest, doch later werd de stemming veel vaster, waarbij ook onze eigen markt tengevolge van aankopen voor Duitsche rekening tamelijk levendig was. Klachten over droogte bereiken ons wel in niet erg met de weilanden, maar voor de granen is men niet erg bezorgd. De vooruitzichten van den Duitschen oogst zijn dan ook wat verbeterd en Frankrijk verwacht een belangrijk groter oogst te hebben dan een jaar geleden. Men heeft in Frankrijk evenwel nog al eens de gewoonte al te optimistische berichten over den oogst te lanceren, vooral als het met den wisselkoers niet al te goed gaat. In Engeland zijn de berichten zeer verschillend, doch uit de Middellandsche Zeelanden en vooral uit Italië, Tunis en Algiers zijn de berichten ongunstig. Op het oogenblik merkt men nog weinig van Italiaansche vraag maar hoogstwaarschijnlijk zal dat land later in het jaar weer zeer op den voorgrond treden als tarwe-invoerende land.

De wereldverschepingen waren aanmerkelijk kleiner, doch de hoeveelheid tarwe onderweg is toch nog zeer ruim. In Engeland is evenwel de oude oogst geheel uitgeput, zoodat het totaal der aanvoeren van binnen- en buitenlandsche tarwe de meeste werken onvoldoende is.

Uit de landen van het Zuidelijk Halfrond slechts goede berichten betreffende de nieuwe oogsten. Gaat alles zooals het er op het oogenblik uitziet, dan zullen die met den

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Juli	Mais Juli	Haver Juli	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Lijnzaad Sept.
12 Juli '24	118%	107%	54 $\frac{1}{8}$	13,90	9,30	22,50
5 " '24	113%	97 $\frac{1}{8}$	50 $\frac{1}{8}$	13,70	8,80	22,25
12 Juli '23	99 $\frac{3}{8}$	83 $\frac{3}{8}$	38 $\frac{7}{8}$	11,20 ¹⁾	8,50	21,70 ¹⁾
12 Juli '22	114%	61 $\frac{1}{8}$	34 $\frac{1}{2}$	12,65 ¹⁾	7,80	21,20 ¹⁾
12 Juli '21	124%	64 $\frac{1}{2}$	37 $\frac{1}{2}$	18,10 ¹⁾	9,—	19,80 ¹⁾
20 Juli '14	82	56 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{1}{2}$	9,40	5,38	13,70

1) Per Augustus.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	14 Juli 1924	7 Juli 1924	16 Juli 1923
Tarwe*	14,—	13,50	13,—
Rogge (No. 2 Western) ..	10,50	10,15	8,45
Mais (La Plata)	194,—	181,—	190,—
Gerst (48 lb. malting) ...	223,—	213,—	165,—
Haver (38 lb. white clipp.) ¹⁾	10,50 ²⁾	10,40 ²⁾	9,10
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹⁾	13,40	12,50	11,—
Lijnzaad (La Plata) ³⁾	425,—	417,—	435,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

*No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Donaugerst. 5) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	6/12 Juli 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	6/12 Juli 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	1924	1923
Tarwe	11.660	509.192	387.452	470	14.424	31.086	523.616	418.538
Rogge	11.909	264.498	263.632	—	3.775	485	268.273	264.117
Boekweit	—	11.921	9.822	—	—	—	11.921	9.822
Mais	20.984	374.119	325.633	2.210	60.865	47.715	434.984	373.348
Gerst	5.493	170.211	110.480	785	28.606	7.062	198.818	117.542
Haver	1.856	99.570	44.875	—	305	533	99.875	45.408
Lijnzaad	2.769	130.223	82.290	800	44.247	48.156	174.470	130.446
Lijnkoek	11.688	116.936	120.394	—	700	—	117.636	120.394
Tarwemeel	824	132.261	43.166	321	14.028	3.864	146.289	47.030
Andere meelsoorten	—	3.655	1.227	—	—	—	3.655	1.227

volgenden oogst in alle opzichten kunnen profiteeren, nl. goede oogsten en goede prijzen.

Rogge. In verband met den algemeenen toestand op de diverse graanmarkten bleef ook rogge vastgesteld, vooral omdat Rusland zoo goed als niet aanbod. Met Noord-Amerikaansche rogge wil het evenwel nog maar niet vloten, zoo min hier als in Hamburg. Dit staat wel eenigszins in verband met de inlandsche oogsten, die spoedig beschikbaar komen. De raming van Washington geeft een oogst aan van 65 miljoen bushels tegen een opbrengst van ruim 63 miljoen een jaar geleden.

Mais. De toestand wordt geheel beheerscht door de slechte vooruitzichten voor den volgende oogst in Noord-Amerika, als ook door de kleine voorraden in dat land, waardoor geweldig hoge prijzen betaald worden en er voortdurend zaken met Argentinië tot stand komen. Het regeringsrapport bracht de bevestiging van de pessimistische verwachtingen, want niettegenstaande de grootere bezaaide oppervlakte wordt de opbrengst op 2515 miljoen bushels geschat tegen 3050 miljoen een jaar geleden. Volgens deze cijfers zou Amerika circa 500 miljoen bushels tekort komen. Particuliere ramingen zeggen, dat Noord-Amerika 300 miljoen bushels zal moeten importeerden, doch onze ondervinding is, dat in werkelijkheid deze cijfers nooit zoo groot worden. In de jaren 1916 en 1918 is de oogst ongeveer even groot geweest, als die nu geraamd wordt en er is toen lang niet zoo'n hoeveelheid mais ingevoerd. Trouwens waar zou men 300 miljoen bushels of circa 7 $\frac{1}{2}$ miljoen tons vandaan halen? Argentinië is het enige land ter wereld, dat een groot maïsoverschot heeft, maar 7 $\frac{1}{2}$ miljoen tons zal het wel niet uitvoeren, nog daargelaten, dat het intusschen reeds circa 1 $\frac{1}{2}$ miljoen naar Europa heeft geëxpedieerd. Intusschen hebben de zaken van Zuidnaar Noord-Amerika voorloopig alleen nog maar betrekking op spoedige verschepping, want juist daarvoor zijn de hoge prijzen te maken, wat in zooverre zeer merkwaardig is, omdat de vorige oogst in de Vereenigde Staten althans volgens de officieele cijfers verre van klein was. Het tekort van den volgende oogst zullen wij eerst het volgend voorjaar in zijn vollen omvang voelen en waarschijnlijk zal ook de volgende oogst van Plata voor een belangrijk deel naar Noord-Amerika gaan.

Onder deze omstandigheden begrijpt men, dat de stemming ook in Europa zeer vast was, al werd de sterke stijging nu en dan getemperd door winstnemingen van spoedig verwachte mais. De laatste dagen liep bij levendige omzetting de markt snel op, vooral voor ladingen. Voor later aflading betaalde men zeer hoge prijzen, en het is geen wonder, dat Argentinië sterk op deze markten reageerde en regelmatig hogere noteringen zond. Roemenië was af en toe in de markt, doch slechts met matige hoeveelheden. Men neemt vrij algemeen aan, dat het geen groote voorraden meer over heeft. Zuid-Rusland verkocht eenige ladingen mais op de Engelsche markt.

Gerst. De prijzen voor dit artikel gaan regelmatig

hooger tengevolge van een bijna totaal gebrek aan aanbod. Wij schreven reeds de vorige week over den slechten oogst van Tunis en Algiers, doch ook Rusland, zoo min als de Donau en Indië, bieden hoeveelheden van beteekenis aan.

Haver heeft in mindere mate in de algemeene willige stemming gedeeld, omdat voor dit artikel geen tekort in het vooruitzicht is. De Amerikaansche oogst wordt circa 5 pCt. hooger geschat dan een jaar geleden, terwijl ook de vooruitzichten voor de Europeesche oogsten over het algemeen niet ongunstig zijn.

Lijnzaad. De stemming blijft vast, al is de vraag in La Plata van Noord-Amerika gering in verband met de vooruitzichten met een grooten oogst in dat land. Washington raamt den oogst op 25,9 miljoen bushels tegen een opbrengst verleden jaar van bijna 17 $\frac{1}{2}$ miljoen bushels. Men heeft evenwel in vakkringen niet al te veel vertrouwen in de Noord-Amerikaansche oogstramingen. In ieder geval zal men geen zekerheid hebben van een groote opbrengst, totdat de oogst binnen is, aangezien maar al te vaak vroegtijdige vorst aanzienlijke schade veroorzaakt.

SUIKER.

De stemming op de verschillende suikermarkten bleef ook deze week prijshoudend, aangezien voor spoedig leverbare suikers nog steeds belangstelling bleef bestaan.

In Amerika opende de termijnmarkt op nagenoeg dezelfde noteringen als aan het slot der vorige week, liep daarna wat terug om dan tot iets lagere prijzen dan bij opening te sluiten. Spot Centr. openen op 5,21 en brokkelden af tot 5,09 terwijl de openings- en slotnoteringen voor termijn-suiker met het daartusschen liggende laagste punt als volgt waren.

Juli	3,43/3,25/3,38
September	3,55/3,35/3,48
December	3,47/3,39/3,41
Maart	3,26/3,14/3,22

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 98.000 tons, de versmeltingen 71.000 tons en de voorraden 219.000 tons. De consumtie gedurende het eerste halfjaar 1924 bedroeg 2.685.000 tons tegen 2.594.000 tons in 1923.

De prijzen, waartoe prompte Cubasuiker verhandeld werd bewogen zich tusschen 3 $\frac{3}{8}$ d.c. & f. New York.

De Cuba-statistiek is a.v.

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 5 Juli '24..	46.874	21.938	74.263
Tot. sedert 1 Dec. '23-7 Juli '24	3.340.967	3.213.576	3.291.644
Werkende fabrieken	4	4	14
Weekexport 5 Juli '24.....	96.321	29.870	146.092
Tot. sedert 1 Jan. '24-5 Juli '24	2.602.273	2.632.199	2.520.652
Totale voorraad op 5 Juli '24.	738.694	582.277	789.983

In Engeland werd de Board of Trade statistiek over Juni met de volgende cijfers bekend gemaakt:

	Mei		Jan./Mei	
	1924	1923	1924	1923
	Tons	Tons	Tons	Tons
Import Riet	59.060	108.722	674.133	646.656
„ Geraffineerd .	54.956	62.460	320.778	242.902
Totaal	114.016	171.182	994.911	889.558
Voorraad in Entrepot	261.150	332.200	—	—
„ in Raffinader.	48.550	59.540	—	—
Opbrengst „	75.234	68.626	460.030	463.223
Tot. binnenl. verbruik	153.058	118.422	773.804	732.609
Totale export	4.809	5.345	33.775	31.536
Voorr. op 31 Mei	1924 { 388.800	1923 { 342.250		
„ „ 30 Juni....	1924 { 309.700	1923 { 381.740		

Op Java bleef de markt onveranderd met herverkoop tot ongeveer de laatste prijzen. Ook nog eenige partijen uit oogst 1925 werden door de Trust verkocht.

De oogstvooruitzichten van dit jaar zijn gunstig en de Trust verhoogde hare ramingen met ongeveer 18.000 tons, waardoor de totale productie op ongeveer 1.842.000 tons gebracht zou worden.

	1924	1923
De verschepingen van Java gedurende Juni bedroegen:		
naar Europa	140.000	156.000 tons
naar het Oosten	140.000	84.000 tons
Totaal....	280.000	240.000 tons

Hier te lande opende de markt vast, waarbij voor Augustus f 25 werd betaald, terwijl November (nieuwe oogst) tot f 22 gevraagd werd. Daarna brokkelden prijzen wat af om zich dan weer tot het openingsniveau te herstellen en vast te sluiten op vraag tot f 25 voor Augustus en f 22½ voor December.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdamp per Aug.	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per	Cuba's 96 pCt. c.i.f.	
			Julij/Aug.	Julij	
11 Juli '24	f 25	Sh. 42/6	Sh. 20/3	Sh. 18/3	\$ cts. 5,09 1)
4 „ '24	„ 24 3/8	42/6	20/-	19/-	2)
11 Juli '24	„ 27 3/16	61/9	22/9	24/6	6,78
11 Juli '22	„ 24 1/2	57/3	20/9	18/-	5,00
4 Juli '14	„ 11 13/32	18/-	—	—	3,26

1) Bieden 2) Gesloten.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 9 Juli 1924.

Het Bureau rapport werd gepubliceerd onmiddellijk nadat wij ons laatste bericht hadden geschreven en gaf een conditiecijfer van 71,2. Dit was een hooger cijfer dan verwacht was en leidde tot een onmiddellijke daling van den katoenprijs. Sedert de uitgifte van het rapport zijn de berichten omtrent de groei-condities echter niet zoo gunstig geweest, wat zich in den prijs attekende. Het moet echter niet vergeten worden, dat — zelfs indien goed weer, enz. een oogst van meer dan 12 miljoen balen begunstigen — er geen reserves zijn, zooals vroeger. Het is te vroeg, om iets definitiefs omtrent den oogst te voorspellen, doch de markt reageert sterk op weerberichten.

De daling van den ruwen katoenprijs is natuurlijk van invloed geweest op de garenprijzen en dit heeft geleid tot een opleving van de vraag, waardoor de markt wat vaster werd. Het Continent koopt nog slechts uitsluitend voor onmiddellijke behoefte, doch van Indië komen wat meer vragen. Er zijn orders geboekt in 60er Amerikaansche en Egyptische bundelgarens, evenals in 44er inslag voor de verf, doch de vraag is verre van algemeen en spinners hebben tot nu toe hunne positie niet kunnen verbeteren.

In de doekmarkt is slechts weinig verandering gekomen. Prijzen blijven op hetzelfde niveau en hebben in die kwaliteiten, waarin iets omgaat, een neiging tot stijgen. Naar onze meening zijn de vooruitzichten gunstiger, de stemming van de markt meer hoopvol. Er zijn vele aanvragen, daar de overzeesche markten trachten uit te visschen, wat waarschijnlijk het nieuwe prijsniveau zal zijn, en hoewel slechts weinig zaken tot stand komen, schijnt het, dat er minder haast is om te verkoopen; het is dan ook moeilijker, om concessies te verkrijgen. De Indische oogst belooft veel, terwijl vandaar ongetwijfeld meer biedingen komen, al zijn deze ook te laag. In één woord: prijzen hebben een neiging tot vaster worden, wat aanleiding geeft tot het doen van biedingen; het hangt van den loop van de katoen af, of zaken zich verder bevredigend zullen ontwikkelen.

2 Juli '9 Juli Oost. koersen. 1 Juli 8 Juli

Liverpoolnoteeringen.	T.T. op Indië	1/5	1/4 3/4
F.G.F. Sakellaridis	23,35	23,35	T.T. op Hongkong 2/4 1/2 2/4 1/2
G.F. No. 1 Oomra	10,55	10,05	T.T. op Shanghai 3/3 1/4 3/3 1/4

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk.)
Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
12 Juli 1924	297.000	30.650	1.044.000	1)	5 1/8
5 „ 1924	263.000	28.950	1)	1)	6
28 „ 1924	293.000	27.100	1.253.000	29.000	6 1/2 3/8
12 Juli 1923	908.000	17.575	1.141.000	17.800	5 1/2

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
12 Juli 1924....	74.000	131.000	1)	—
12 „ 1923....	88.000	133.000	123.000	216.000

1) Gesloten.

COPRA.

De markt was deze week zeer vast gestemd en er ging dagelijks veel om. Vooral voor stoomend bestaat van meerdere zijden belangstelling.

De noteeringen zijn:

Nederl. Ind. f.m.s. April/Mei	afslading	f 34 3/4
„ „ „ April/Juni	„	„ 33 3/4
„ „ „ Juni/Juli	„	„ 33 3/4
„ „ „ Juli/Aug.	„	„ 33 1/8
„ „ „ Aug./Sept.	„	„ 33 1/2

14 Juli 1924.

VERKEERSWEZEN.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen /R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol kanaal	Rotterdam	Engeland
7-12 Juli 1924	—	12/4 3	14 1/2 1	—	23/-	23/-
30 J.-5 Juli 1924	—	12/5 2	14 1/2 1	—	22/4	22/4
9-14 Juli 1923	—	16/6 2	2.10 3	2/7 1/2	21/9	22/-
10-15 Juli 1922	—	—	13 1/2 1	3/6	20/-	20/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/2	1/11 1/2	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
7-12 Juli '24	5/-	9/6	10/9	12/10	4/4 1/2	—
30 J.-5 Juli '24	4/10	9/8	10/9	13/-	4/4 1/2	—
9-14 Juli '23	6/3	9/8	10/6	17/-	5/4 1/2	5/6
10-15 Juli '22	6/-	10/10 1/2	12/-	15/6	5/4	7/-
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data		Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rúst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
7-12 Juli 1924..		23/9	28/9	24/-	29/-
30 Juni-5 Juli 1924..		23/9	28/9	24/-	29/-
9-14 Juli 1923..		25/6	30/-	35/-	35/-
10-15 Juli 1922..		18/-	26/-	32/6	30/-
Juli 1914..		14/6	16/3	25/-	22/3

1) Arb. cents per 100 lbs. 2) Per ton d.w. 3) \$ per ton kolen.

RIJNVAART.

Week van 6 t/m. 12 Juli 1924.

De aanvoeren in Rotterdam waren gering en bestonden hoofdzakelijk uit erts.

Scheepsruimte was voldoende beschikbaar.

In het Ruhrgebied bleven de kolentransporten aanhouden, waardoor de vrachten en daghuren zich geleidelijk verbeterden.

Vanaf Rotterdam bedroeg in doorsnee de ertsvracht naar de Ruhrhavens f 0,50 met 1/4, f 0,60 met 1/2 lostijd.

Het sleeploon werd gemiddeld genoteerd volgens het 50 cts. tarief.

In het laatst der week werden verscheidene groote schepen aangenomen om kolen in de Ruhr te laden tegen een daghuur van 2 3/4 cts. per ton.

DE TWENTSCHE BANK

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 's-GRAVENHAGE - DORDRECHT - UTRECHT - ZAANDAM

Maandstaat op 30 Juni 1924

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponeerd		f 1.592.100,—
Deelneming in de firma's:		
B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen;		
B. W. BLIJDENSTEIN Jr. te Enschede;		
LEDEBOER & Co., te Almelo, f 7.985.000,—, waarvoor in geld gestort		" 6.435.000,—
waarvoor effecten gedeponeerd	f 1.550.000,—	
Deelneming in bevriende Bankinstellingen f 10.197.169,84		
waarvoor in geld gestort		" 7.489.969,84
waarvoor effecten gedeponeerd	" 2.707.200,—	
Effecten van Aandeelhouders gedeponeerd bij bevriende instellingen	" 3.000.000,—	
ten eigen gebruik	" 28.519.540,—	
		" 35.776.740,—
Kassa, Wissels en Coupons		" 33.905.570,—
Nederlandsche Schatkistbiljetten en Schatkistpromessen		" 26.110.276,63
Saldo's bij Bankiers		" 23.137.111,72
Daggeldleeningen		" 3.850.000,—
Prolongatiën gegeven		" 10.629.205,—
Eigen Effecten en Syndicaten		" 8.650.520,86
Credietvereniging	f 60.208.181,01	
Af: loopende Promessen	" 18.150.000,—	
		" 42.058.181,01
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldi Rek. Crt. f 51.864.698,58		
Af: loopende Promessen	" 3.943.205,94	
		" 47.921.492,64
Voorschotten op Consignatiën		" 1.733.425,94
Gebouwen		" 4.734.922,60
		" 42.058.181,01
		" 47.921.492,64
		" 1.733.425,94
		" 4.734.922,60
Totaal.....		f 254.024.516,24

CREDIT

Kapitaal		f 35.500.000,—
Reservefonds	" 8.584.219,51	
Buitengewone Reserve	" 1.800.000,—	
Waarborgfonds Credietvereniging	" 5.416.540,—	
Reserve Credietvereniging	" 2.353.896,16	
		f 53.654.655,67
Aandeelhouders voor gedeponeerd als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B:		
Effecten	f 1.582.540,—	
Contanten	" 9.550,—	
in Leen-Depot Effecten	" 34.194.200,—	
" Contanten	" 58.950,—	
		" 35.776.740,—
Totaal Effecten		" 68.510,—
Totaal Contanten		" 1.995.766,84
Zieken- en Pensioenfonds		" 43.555.326,98
Deposito's		" 2.379.000,—
Prolongatie-Deposito's		" 778.830,64
Saldo te ontvangen en te leveren Fondsen		" 778.830,64
Saldi Rekeningen Courant	f 72.632.026,73	
" " " voor gelden in het Buitenland ..	" 12.598.547,79	
" " " Credietvereniging	" 4.755.753,96	
		" 89.986.328,48
B. W. Blijdenstein & Co., Londen, B. W. Blijdenstein Jr., Enschede en Ledebouer & Co., Almelo		" 11.038.433,52
De Nederlandsche Bank		" 1.934.791,92
Te betalen Wissels		" 11.156.384,94
Diverse Rekeningen		" 1.699.747,25
		" 11.038.433,52
		" 1.934.791,92
		" 11.156.384,94
		" 1.699.747,25
Totaal.....		f 254.024.516,24